

Sint-Jansplein (Diksmuide, West-Vlaanderen)

Projectcode: 2019B48

11/02/2019

RAPPORTERING PROSPECTIE MET INGREEP IN DE BODEM
DEEL 1: NOTA VERSLAG VAN DE RESULTATEN

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteurs: Bot Bart, Tessa Van Esbroeck, Simon Verdegem, Dane Wright

© Ruben Willaert bvba, Sint-Michiels-Brugge, 2019

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

1. Inleidende bepalingen.....	5
1.1 Aanleiding.....	5
1.2 Beschrijving van de geplande werken.....	6
2. Verslag van Resultaten: bureauonderzoek (2017L93).....	7
2.1 Topografische situering.....	7
2.2 Landschappelijk en bodemkundige situering	8
2.3 Historische achtergrond	11
2.3.1 Middeleeuwse stadsontwikkeling.....	11
2.3.2 Kaartmateriaal.....	13
2.3.3 WOI.....	17
2.4 Archeologische kennis	21
2.5 Synthese	23
3. Verslag van resultaten: prospectie met ingreep in de bodem (2019B48).....	25
3.1 Administratieve gegevens	25
3.2 Beschrijving van de onderzoeksopdracht.....	26
3.3 Beschrijving van de werkwijze en onderzoeksstrategie.....	27
3.4 Voorlopige beschrijving van de archeologische site op basis van het sporen- en vondstenbestand	31
3.4.1 Stratigrafie.....	32
3.4.2 Assessment sporen.....	42
3.4.3 Assessment vondsten	47
3.4.4 Assessment stalen	51
3.4.5 Gemotiveerde tekstuele inschatting van de datering en interpretatie van de archeologische site, op basis van sporen en vondsten.....	52
3.4.6 Tekstuele inschatting van de interpretatie van de aard en mogelijke betekenis van de archeologische site, onder meer in confrontatie met de op voorhand geformuleerde vraagstellingen en verwachtingen.	53
3.5 Beschrijving van de verdere aanpak.....	57
3.5.1 Tekstuele beschrijving van de aanpak voor het assessment	57
3.5.2 Potentieel op kennisvermeerdering en advies	57

3.6	Gemotiveerd voorstel over het bewaren of deponeren van het archeologisch ensemble als dat de voorstellen die erover geformuleerd zijn in de toelating wijzigt of aanvult.....	57
4.	Synthese	58
5.	Bibliografie.....	59
6.	Bijlagen	60
6.1	Sporenlijst.....	60
6.2	Vondstenlijst.....	60
6.3	Fotolijst	61

FIGURENLIJST (2019B48)

Figuur 1.	Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart met aanduiding van de kadastrumnummers (bron: Geopunt)	5
Figuur 2.	Visualisatie van de geplande werken. (overgenomen uit de archeologienota (bureauonderzoek 2017L93).	6
Figuur 3.	Topografische kaart met aanduiding van het plangebied. (bron: geopunt)	7
Figuur 4.	Het projectgebied geprojecteerd op de landschappenkaart. (bron: geopunt)	8
Figuur 5.	Projectgebied geprojecteerd op de Tertiaire kaart. (bron: geopunt)	9
Figuur 6.	Projectgebied geprojecteerd op de Quartaire kaart. (bron: geopunt)	9
Figuur 7.	Projectgebied geprojecteerd op de bodemkaart. (bron: geopunt)	10
Figuur 8.	Projectgebied geprojecteerd op het Digitaal Hoogtemodel. (bron: geopunt)	10
Figuur 9.	Reconstructie van de stadsontwikkeling op de kadasterkaart van Popp met aanduiding van het onderzoeksterrein (rood). (DEWILDE 1986, 134-157.)	13
Figuur 10.	Projectgebied bij benadering weergegeven op de Deventerkaart, ca. 1560 (Bron: Koninklijk Belgisch Rijksarchief).	14
Figuur 11.	Projectgebied bij benadering weergegeven op de Sanderuskaart, 1641 (Bron: Universiteitsbibliotheek Gent).	15
Figuur 12.	Projectgebied bij benadering weergegeven op het plan van Martinus Van Hacke, 1716 (Bron: Stadsarchief Diksmuide).	16
Figuur 13.	Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).	16
Figuur 14.	projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).	17
Figuur 15.	Projectgebied weergegeven op de loopgravenkaart, januari 1918. (Bron: Memory maps - 10-20NW-2A-170118)	19
Figuur 16.	Projectgebied weergegeven op de loopgravenkaart, september 1918 (Bron: Memory maps - 10-Armee-Belge-05-Dixmude-0918).	19
Figuur 17.	Zicht op de gebouwen van de CM voor de afbraak. (bron: google)	20
Figuur 18.	Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2016 met aanduiding van de CAI (Bron: Geopunt)	21
Figuur 19.	Tabel 4: Overzicht van de aanwezige CAI.	22
Figuur 20.	Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het onderzoek en de locatie van het onderzoek.	25
Figuur 21.	Situering van de geplande sleuven (Bron: Geopunt, overgenomen uit het programma van maatregelen Bureauonderzoek 2017L93).	27
Figuur 22.	Zicht op het plangebied met de nog veel aanwezige recente funderingen.	28
Figuur 23.	Sleuf 3 liep bij de aanleg vrijwel onmiddellijk onder water.	28
Figuur 24.	Sleuvenplan weergegeven op de GRB-basiskaart (bron: geopunt).	29
Figuur 25.	Sleuvenplan geprojecteerd op de meest recente orthofoto (bron: geopunt).	30
Figuur 26.	Kaart met hoogtes maaiveld (groen) en vlakhoogtes (rood).	31
Figuur 27.	Sleuven- en puttenplan met aanduiding van de profielen.	33
Figuur 28.	Profieltekeningen profiel 1-5.	34
Figuur 29.	Profieltekeningen profiel 7-11.	34
Figuur 30.	Referentieprofiel, profiel 7.	35
Figuur 31.	Beschrijving referentieprofiel, profiel 7.	36
Figuur 32.	Profiel 1.	37
Figuur 33.	Profiel 2.	37
Figuur 34.	Profiel 3.	38
Figuur 35.	Profiel 4.	38

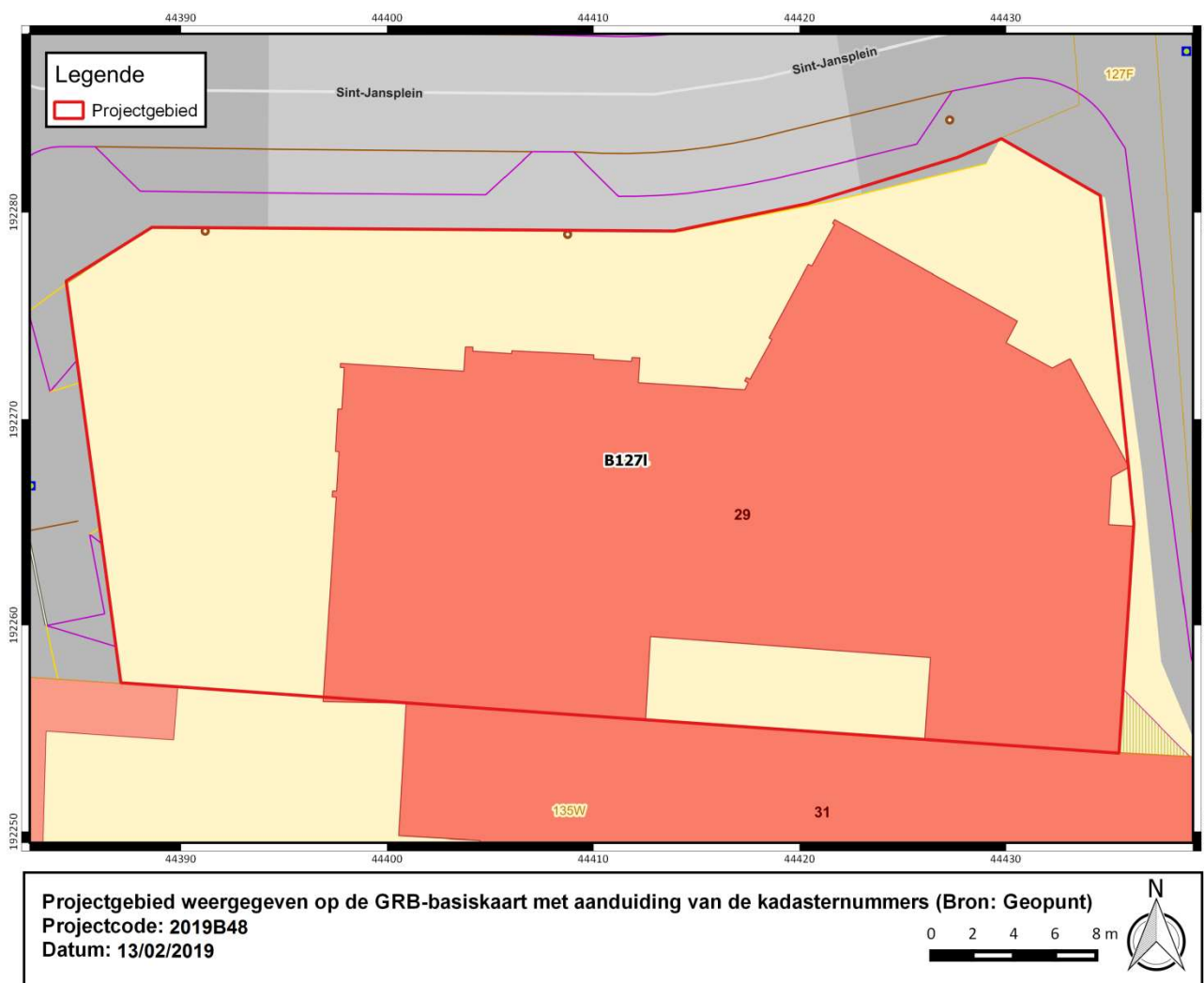
Figuur 36.	Profiel 5.	39
Figuur 37.	Profiel 8.	39
Figuur 38.	Profiel 9.	40
Figuur 39.	Profiel 10.	40
Figuur 40.	Profiel 11.	41
Figuur 41.	Allesporenkaart.	43
Figuur 42.	Spoor 1 in sleuf 1.....	44
Figuur 43.	Spoor 2 in sleuf 1.....	44
Figuur 44.	Spoor 4 in sleuf 2.....	45
Figuur 45.	Spoor 9 in proefsleuf 2.....	45
Figuur 46.	Spoor 10 in proefput 4.....	46
Figuur 47.	Schervenmateriaal uit S6.....	48
Figuur 48.	Wandscherfje uit laag 3, profiel 7.....	48
Figuur 49.	Dierlijk botmateriaal uit S6.....	49
Figuur 50.	Kogels uit spoor 8.	49
Figuur 51.	WOI schroefijzers uit S8.....	50
Figuur 52.	Sleuvenplan met aanduiding van de plaats van de vondsten.	51
Figuur 53.	Sporenplan met tracé WOI-loopgraaf. (bron: geopunt).....	53
Figuur 54.	Projectie van de sleuven/putten (lichtblauw) op een eenvoudige weergave van de geplande werken (nieuwbouw: paars: -80cm, 2 liftputten: -2m; parking, fietsberging en groenzone: oranje/groen: -50cm; ondergrondse parkeer: geel: -2m).....	54

1. Inleidende bepalingen

1.1 Aanleiding

De archeologische prospectie met ingreep in de bodem kadert binnen de geplande realisatie van een appartementencomplex en nieuw OCMW-gebouw te Diksmuide Sint-Jansplein. Met deze prospectie met ingreep in de bodem wordt een volgende stap gezet in het kader van de Code van Goede Praktijk. In dit kader en volgens het Onroerend Erfgoeddecreet van 12 juli 2013 werd een bekrachtigde archeologienota¹ verkregen die bepaalde dat een archeologische prospectie diende te worden uitgevoerd ter hoogte van het Sint-Jansplein te Diksmuide.

Het onderzoek werd uitgevoerd door het archeologisch projectbureau Ruben Willaert bvba, op maandag 11/02/2019, door B. Bot (erkend archeoloog), Simon Verdegem (erkend archeoloog) en Dane Wright (assistent-archeoloog). De plannen werden opgemaakt door Tessa Van Esbroeck (assistent-archeoloog)

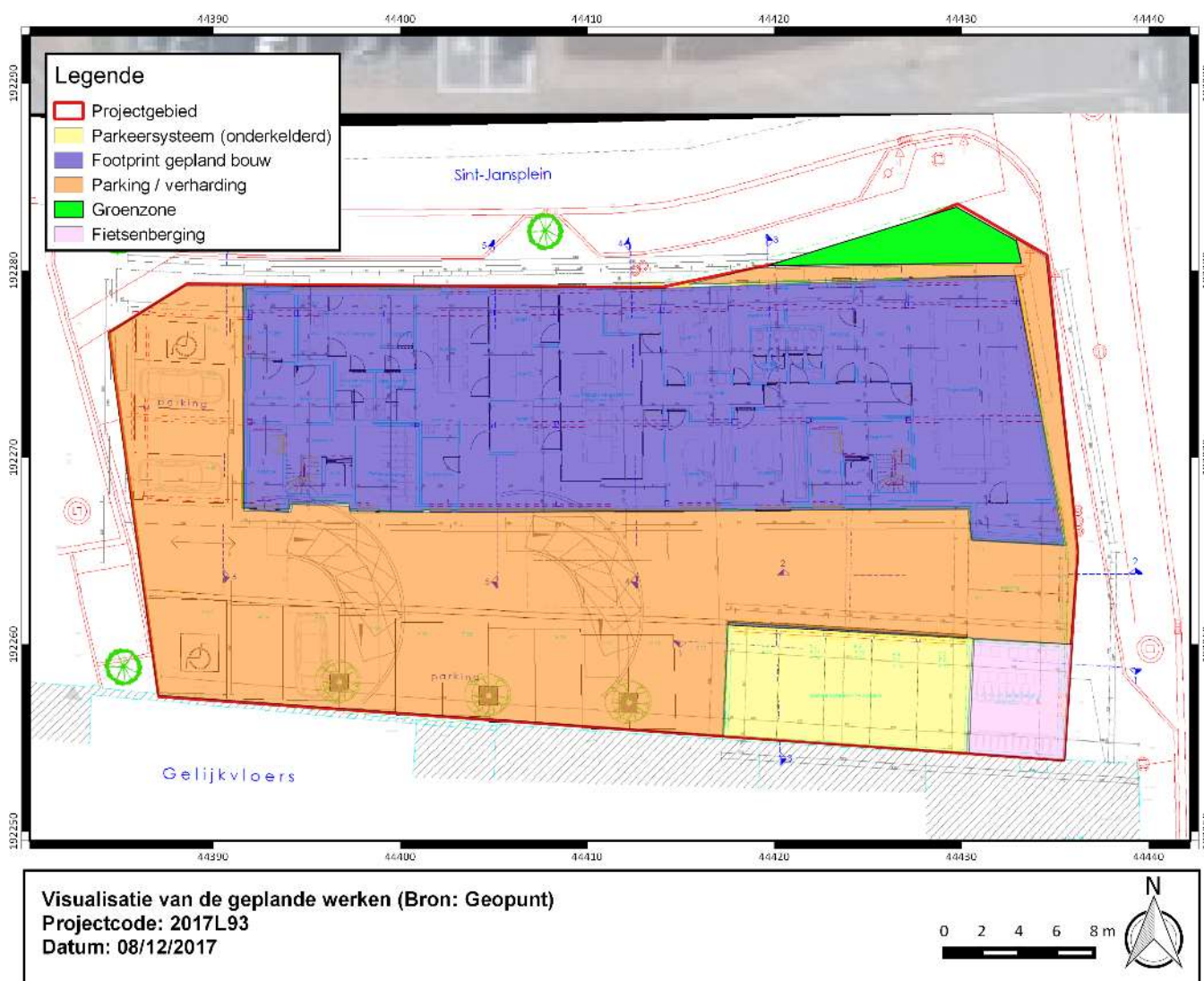

Figuur 1. Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart met aanduiding van de kadastrumnummers (bron: Geopunt)

¹ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/6023>

1.2 Beschrijving van de geplande werken

Na de sloop van de bestaande bebouwing gaat de opdrachtgever over tot de aanleg van een nieuwbouw met 17 appartementen en een kantoor voor de CM. Het appartementsgebouw wordt gefundeerd op een algemene funderingsplaat van 40 cm dik. Ter hoogte van het geplande parkeersysteem wordt een keldervolume voorzien tot een diepte van 175 cm + de dikte van de funderingsplaat (30 cm) Daarnaast zijn 2 liftputten voorzien van 140 + 30 cm funderingsplaat ter hoogte van het gebouw. De rioleringen worden aangelegd op een traditionele diepte tussen de 50 en de 100 cm. Voor de aanleg van de overige verharding, parkeergelegenheden en groenzone wordt een bodemingreep voorzien tot ca. 50 cm-Mv. De totale oppervlakte van het geplande gebouw bedraagt ca. 520 m², de totale oppervlakte van het onderkelderde parkeersysteem bedraagt ca. 80 m², de oppervlakte van de fietsenberging bedraagt ca. 30 m², de oppervlakte bestemd als groenzone bedraagt ca. 20 m² en het overige terrein (bestemd voor parkeergelegenheid + verharding) heeft een oppervlakte van ca. 560 m².

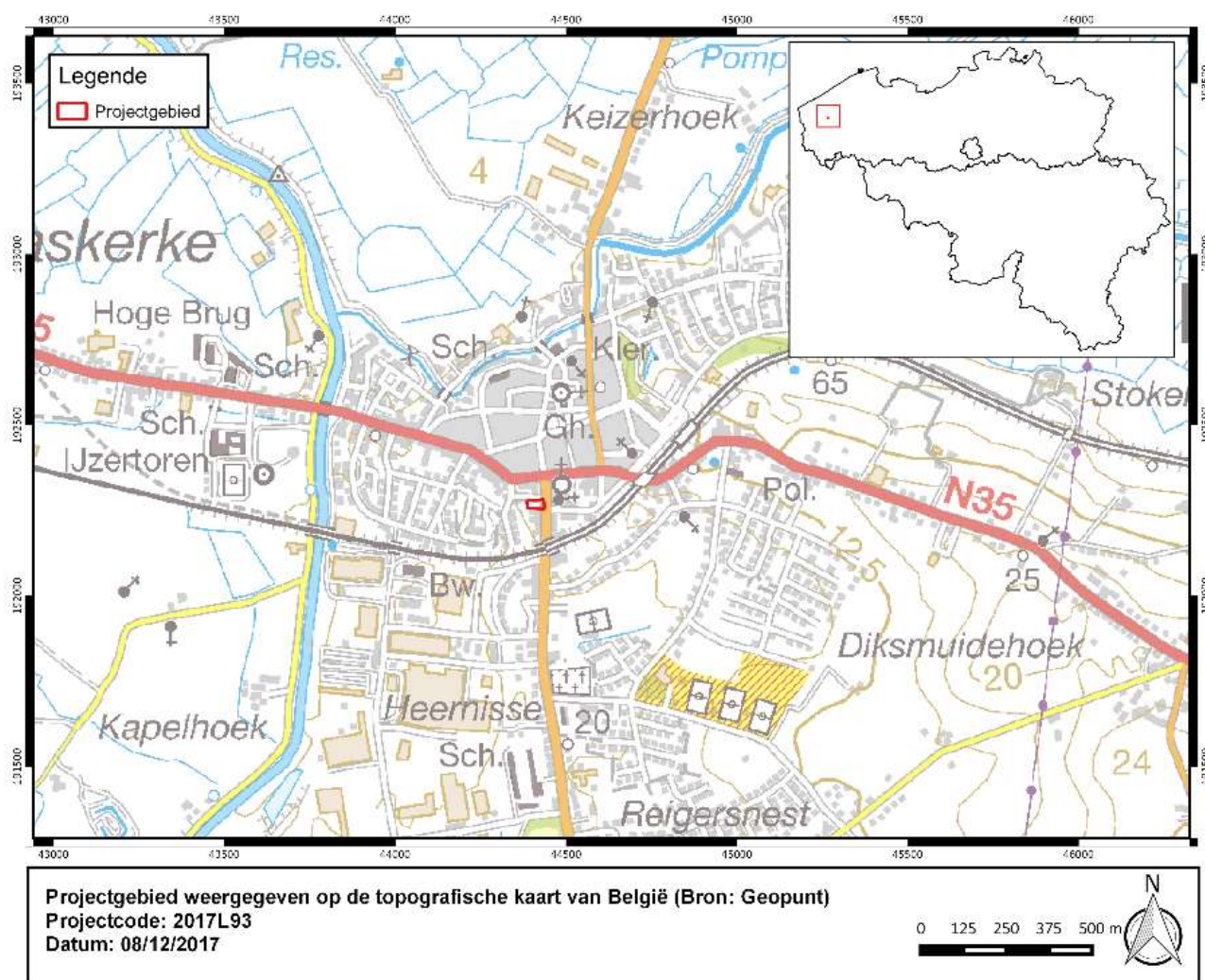

Figuur 2. Visualisatie van de geplande werken. (overgenomen uit de archeologienota (bureauonderzoek) 2017L93.

2. Verslag van Resultaten: bureauonderzoek (2017L93)

2.1 Topografische situering

Het onderzoeksterrein is gelegen in Diksmuide, in de provincie West-Vlaanderen. Diksmuide is omgeven door deelgemeenten: ten noorden door Beerst, ten oosten en ten zuiden door Esen, en ten westen door Esen en kaaskerke. Het verstedelijkt grondgebied van de stad is doorsneden door drukke verkeerswegen N35 en N369. De belangrijkste waterwegen zijn de IJzer en de Handzamevaart. Het plangebied is omgeven door het Sint-Jansplein ten noorden en westen, bebouwing ten zuiden en de Koning Albertstraat ten oosten. De stadskern van Diksmuide (Grote Markt) situeert zich ca. 300 meter ten noorden.

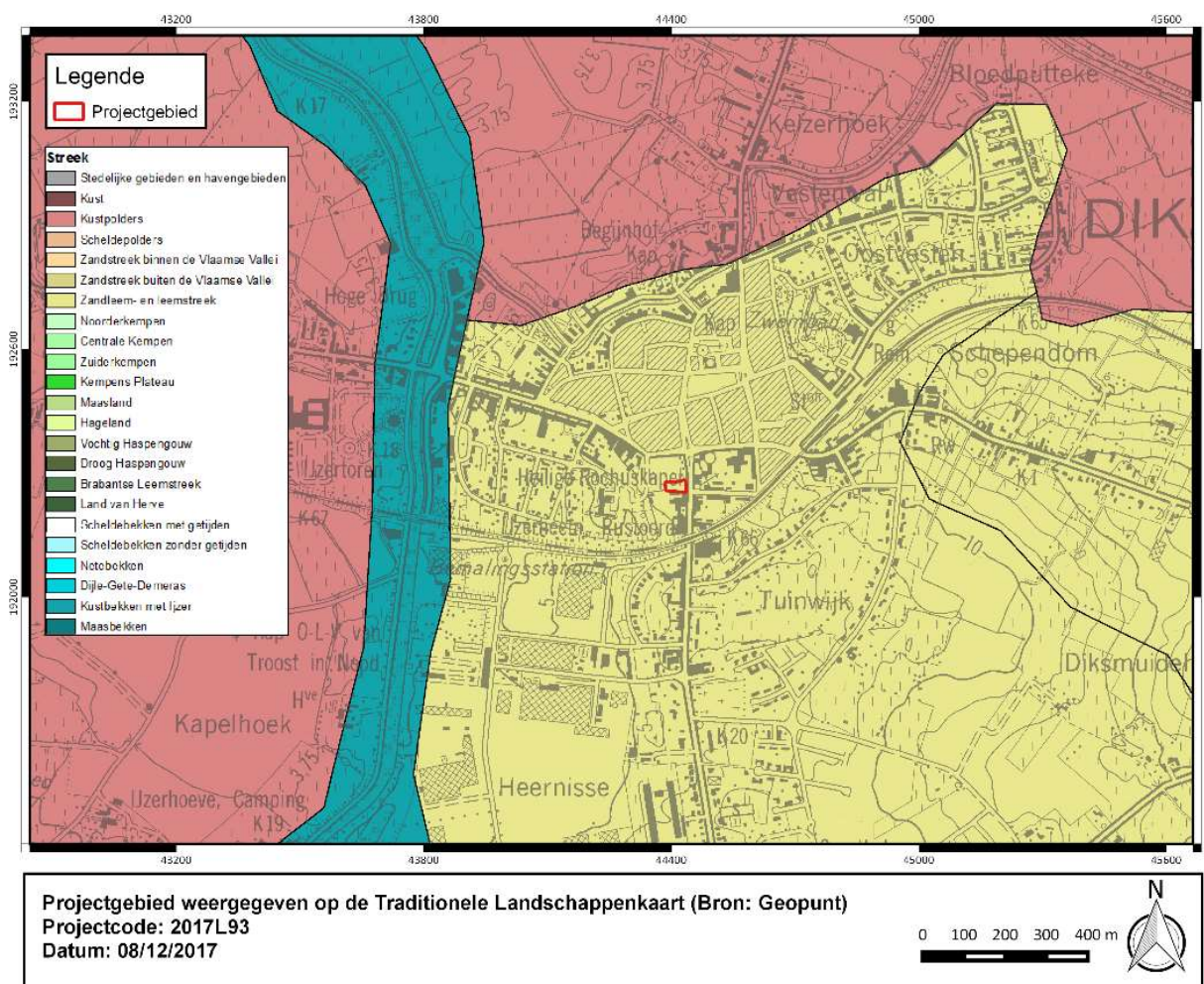
Figuur 3. Topografische kaart met aanduiding van het plangebied. (bron: geopunt)

2.2 Landschappelijk en bodemkundige situering

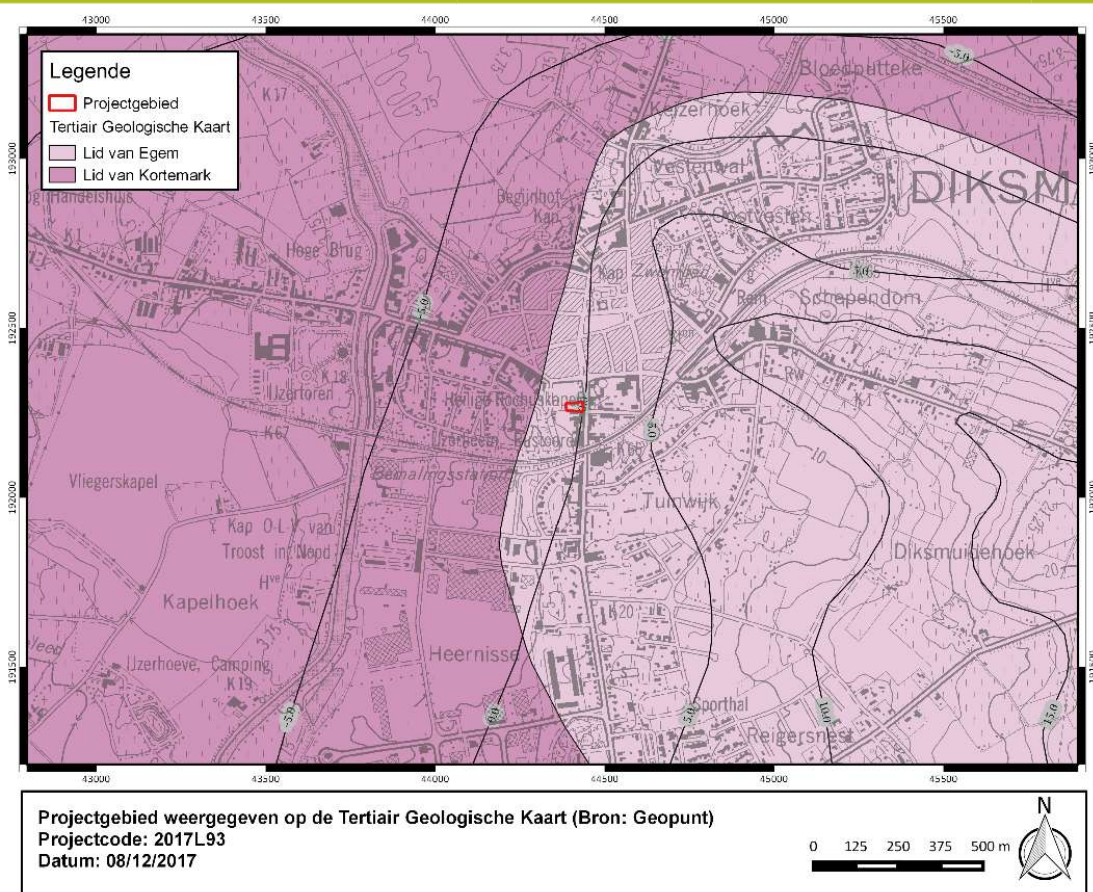
Het onderzoeksterrein is gelegen binnen de zandleem- en leemstreek. Het projectgebied is gelegen ten westen van de zandleem rug aanwezig in Diksmuide. De hoogte bedraagt ca. 8,25 m TAW en daalt richting het westen naar de IJzer toe. Het projectgebied zelf ligt net niet binnen de alluviale vallei van de IJzer.

Het projectgebied is gelegen in het Lid van Egem (Formatie van Tielt). De Formatie van Tielt bestaat uit een fijn zandig en zandig marien sediment. Het Lid van Egem bestaat uit een glimmer- en glauconiethoudend zeer fijn zand dat grover wordt naar boven toe. Het is tevens afgezet in ondiepe-mariene omstandigheden. Het projectgebied is gelegen in het Quartair Type 1. Dit type bestaat uit een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holocene (zand tot zandleem). Deze afzetting kan eventuele hellingsafzettingen van het Quartair bevatten.

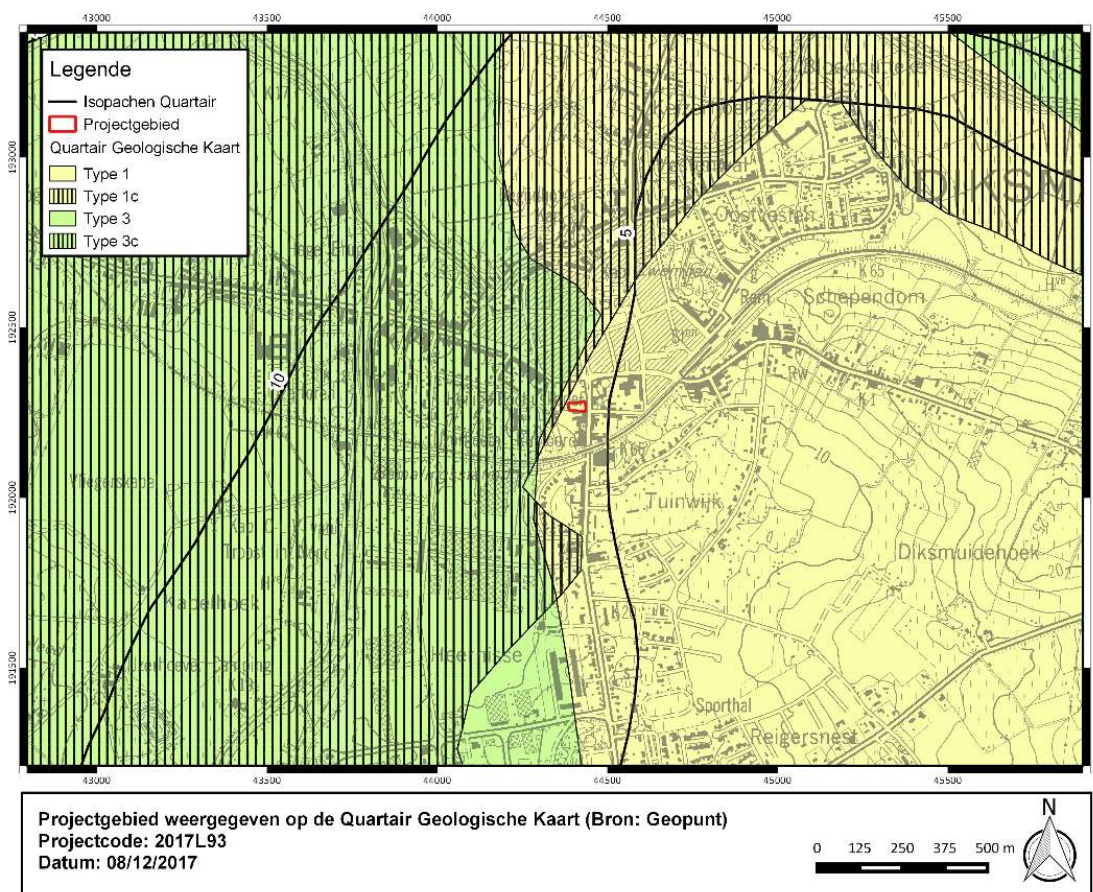
Het bodemtype binnen het plangebied (OB) is een kunstmatig bodemtype waarbij de natuurlijke bodem sterk verstoord kan zijn door de aanwezige verharding of bebouwing. Hierdoor is het niet altijd mogelijk de natuurlijke bodem te herkennen. Rondom het projectgebied is voornamelijk het bodemtype OT aanwezig. Dit is een sterk vergraven bodem. Er is geen info gekend over de potentiële bodemerosie van het projectgebied.

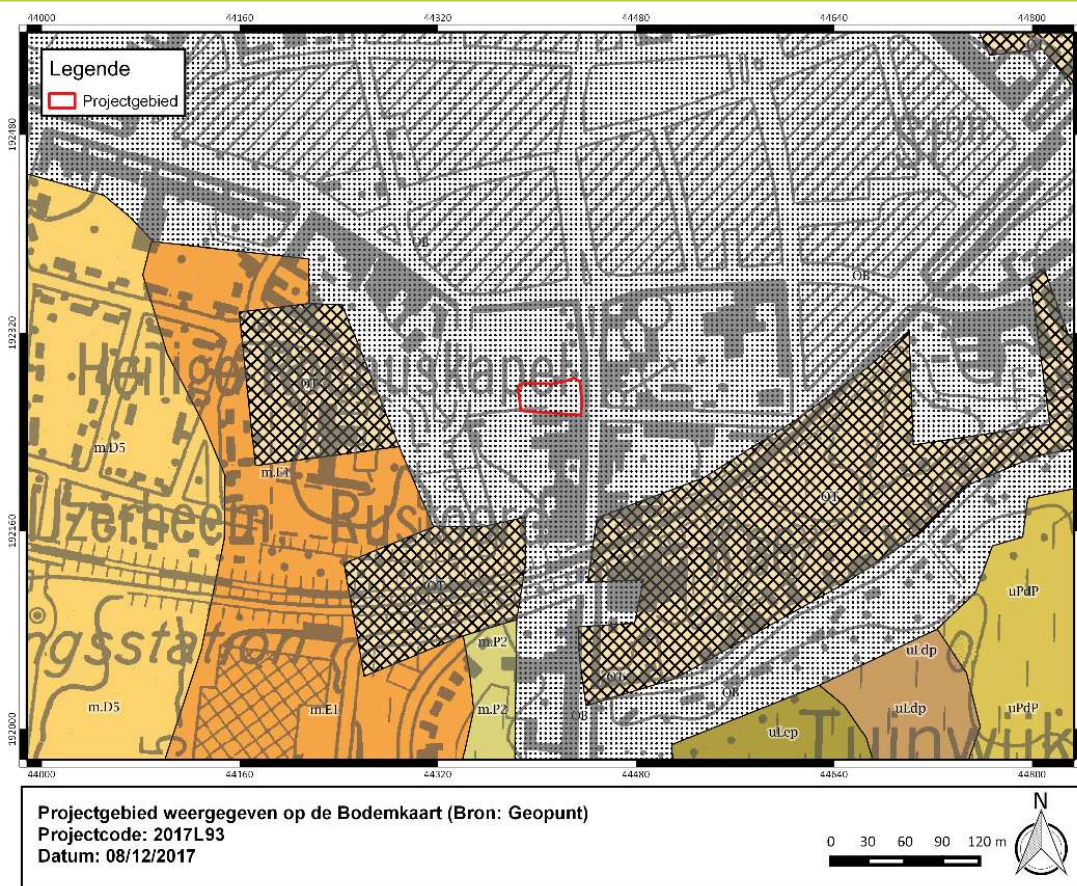
Figuur 4. Het projectgebied geprojecteerd op de landschappenkaart. (bron: geopunt)

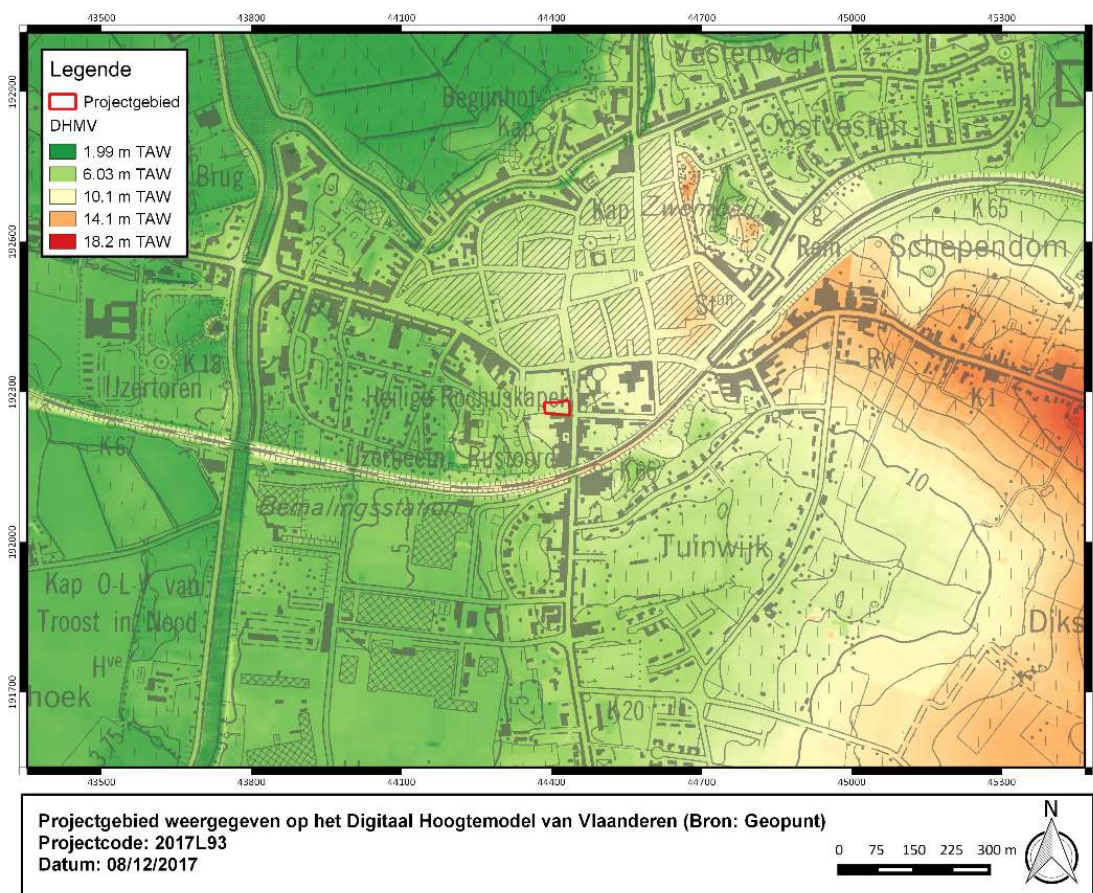
Figuur 5. Projectgebied geprojecteerd op de Tertiaire kaart. (bron: geopunt)

Figuur 6. Projectgebied geprojecteerd op de Quartaire kaart. (bron: geopunt)

Figuur 7. Projectgebied geprojecteerd op de bodemkaart. (bron: geopunt)

Figuur 8. Projectgebied geprojecteerd op het Digitaal Hoogtemodel. (bron: geopunt)

2.3 Historische achtergrond

2.3.1 Middeleeuwse stadsontwikkeling

In het verleden werd de hypothese geformuleerd dat in de 9de eeuw in Diksmuide, net zoals in bijvoorbeeld Alveringem, Veurne, Souburg en Middelburg, een ronde vluchtburcht opgericht werd als onderdeel van de zgn. *castella recens facta*². Deze burchten (*castella*) maakten volgens deze hypothese deel uit van een verdedigingslinie tegen de invallen van de Noormannen. Deze burcht werd ten westen van de Grote Markt gelokaliseerd, op basis van anomalieën in de Popp-kaart uit het midden van de 19de eeuw³. Op de Gouden Leeuwsite werd een brede OW georiënteerde gracht aangetroffen, waarvan het verloop treffende overeenkomsten vertoont met de circulaire structuur⁴. Desalniettemin is deze hypothese puur hypothetisch en nog op geen enkele andere manier bevestigd of onderbouwd.

De aard en de omvang van de bewoning in de 10de eeuw is vooralsnog vrij onduidelijk. In elk geval krijgt Diksmuide in 958 de toestemming van Boudewijn III, graaf van Vlaanderen, om een jaarmarkt te houden. Na de overstromingen in het kustgebied tijdens de eerste helft van de 11de eeuw ontstond op de rand van het overstromingsgebied een kleine nederzetting, die vrij snel in belang toenam. Aanwijzingen hiervoor zijn de oprichting van een kapel in 1089 en de vestiging van de heren van Esen als burggraven van Diksmuide op het einde van de 11de eeuw⁵. In deze pre-stedelijke nederzetting is de Vismarkt hoogstwaarschijnlijk als de oudste markt te beschouwen.

Zowel de vraag naar de precieze omvang van deze handelskern en de vraag of deze al dan niet omweld was, bleef lange tijd onbeantwoord. Bij het prospectieonderzoek dat in 2016 door Ruben Willaert bvba uitgevoerd werd op de Grote Markt van Diksmuide, onder de oudste ophogingspakketten, een gedempte gracht aangetroffen⁶. Het gaat om een zeer brede gracht, die over de volledige lengte van de Grote Markt loopt. Op de bodem kwam een dik pakket zwarte, plastische klei voor. Dit pakket, dat de gebruiksfase van de gracht vertegenwoordigt, kwam tot stand door accumulatie van fijn organisch materiaal in nagenoeg stilstaand water. Bovenop dit grachtslib konden verschillende dempingspakketten geregistreerd worden. Deze pakketten vertegenwoordigen de opgave van de gracht en het nivelleren van het terrein in functie van de herinrichting ervan en de aanleg van de Grote Markt. Het is vrij waarschijnlijk dat het hier gaat om de gracht van de pre-stedelijke nederzetting. Deze gracht sluit D-vormig aan op de laatste meander van de Handzamevaart, vooraleer die in de IJzer uitmondt. De opgave van de gracht is in de 13de eeuw te situeren, wanneer de Grote Markt tot stand komt.

Vanaf het einde van de 11de eeuw groeit Diksmuide uit tot een belangrijke zeehaven. De monding van de IJzer drong op dat ogenblik nog zeer diep het binnenland in. Het belang van de stad wordt o.a. geïllustreerd door de toekenning van de stadsrechten midden 12de eeuw (waarschijnlijk voor 1163)⁷. Algemeen wordt aangenomen dat rond het einde van de 12de eeuw een tweeledig mottekasteel opgericht werd⁸. Deze motte wordt op basis van de

² VAN WERVEKE 1965,

³ DE MEULEMEESTER 1981, 56-57; DE MEULEMEESTER 1986, 82-83. De cirkel, zoals die bijvoorbeeld in Veurne en Bergues zeer herkenbaar is, wordt in Diksmuide eigenlijk veroorzaakt door een bocht in de Handzamevaart (schriftelijke mededeling M. Dewilde).

⁴ PYPE, BONCQUET & DE GRYSSE 2012, 173-175.

⁵ Diksmuide werd na 1089 afgesneden van de moederparochie Esen (DE MEULEMEESTER 1986, 83).

⁶ DE GRYSSE 2017, in opmaak.

⁷ T.g.v. de stichting van Nieuwpoort in 1163 verloor Diksmuide haar rol als belangrijke zeehaven.

⁸ De hypothese is gebaseerd op analogie met andere steden en de gangbare tradities. De inventaris van Onroerend Erfgoed meldt: 'De eerste heer van Beveren, Diederik (1120-1148) wiens zoon Jordaen, burggraaf van Diksmuide wordt (vermeld in diplomatieke stukken in 1157), laat te Beveren een motte opwerpen. Vermits motteversterkingen in deze periode in tal van Vlaamse steden opgeworpen werden en vermits de heren van Beveren vasthouden aan de mottetraditie, lijkt het aannemelijk dat ze ook in Diksmuide een mottekasteel hebben opgericht.' (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/121990>).

historische bronnen enerzijds en de huidige percelleringspatronen anderzijds ten noorden van de Sint-Niklaaskerk gesitueerd. Het neerhof zou zich volgens deze hypothese tussen het opperhof en de Handzamevaart situeren. Waarschijnlijk werd de motte in opgegeven om de uitbreiding van Diksmuide langs de Handzamevaart mogelijk te maken. De militaire functie werd overgenomen door de stadsomwalling, die vanaf 1270 werd aangelegd, en het versterkt kasteel, dat in de loop van de 13de eeuw opgericht werd ter hoogte van de samenloop van de IJzer en de Handzamevaart (vandaar huidige benaming Kasteelstraat)⁹.

In een volgende fase werd de stad uitgebreid in zuidelijke richting. Het dambordpatroon wijst erop dat deze uitbreiding zeer planmatig verliep vanaf de Grote Markt met in het verlengde de huidige Generaal-Baron Jacquesstraat. De uitbreiding was duidelijk geënt op de Ieperstraat. De inrichting van de Grote Markt in het derde kwart van de 13de eeuw dateert deze uitbreiding. De stichting van het begijnhof en de vermelding van de Huidevettersdijk wijst erop dat de bewoning nu ook aan de overzijde van de Handzamevaart voorkwam. Allicht kwam het huidige onderzoeksterrein gedurende de 13de eeuw binnen het stadsweefsel van Diksmuide te liggen.

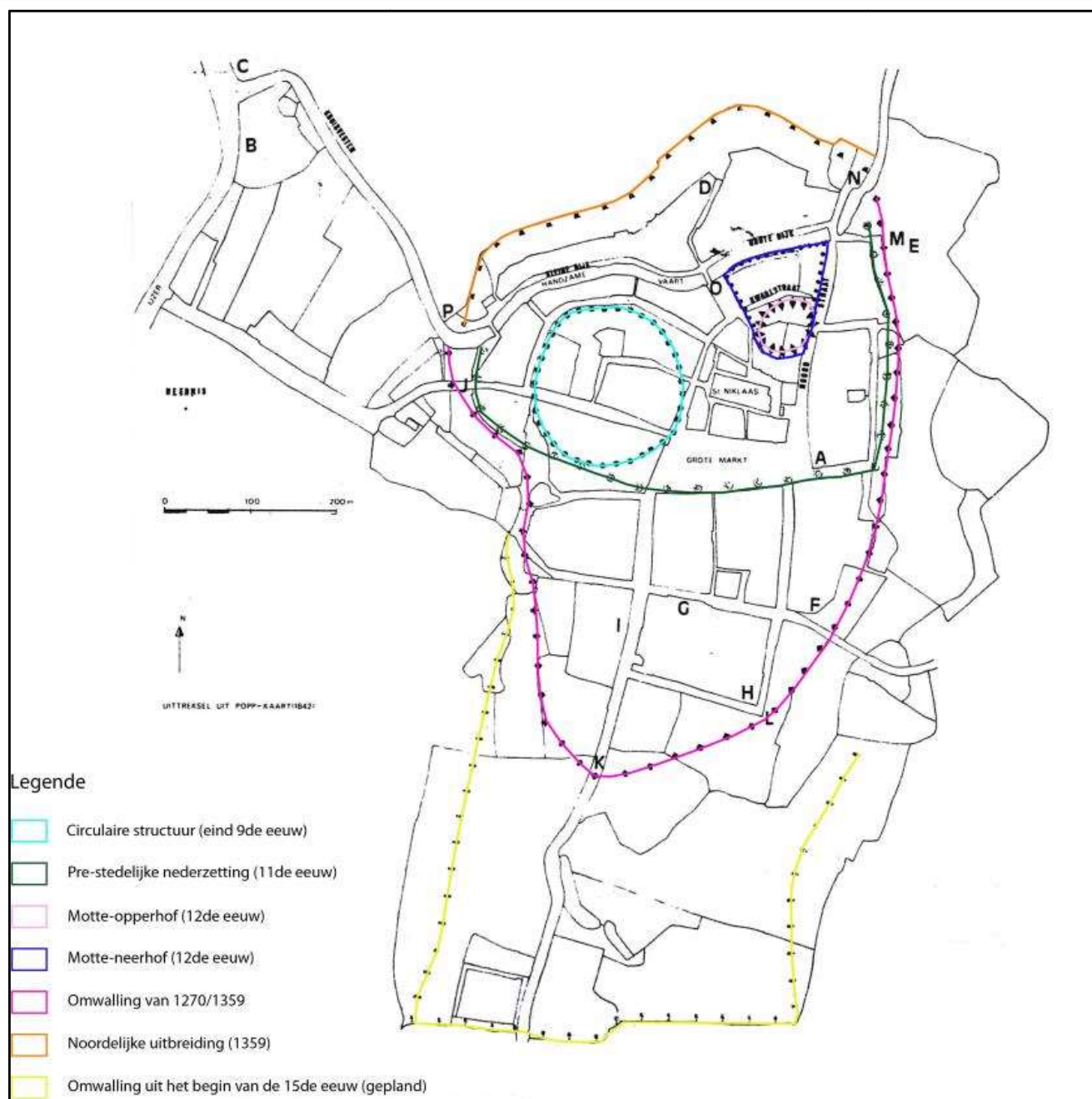
Waarschijnlijk werd de stad onder graaf Gewijde van Dampierre, tussen 1270 en 1299, versterkt met aarden wallen en een verdedigingsgracht met vier poorten¹⁰. De contouren van deze eerste stadsversterking corresponderen min of meer met de tweede omwalling, aangelegd in 1359 na een uitbreiding van de stad in noordelijke richting. In het begin van de 15de eeuw werd de omwalling aangepast op initiatief van de heer van Diksmuide. Dankzij deze heraanleg ontstond een rechthoekig areaal en werd de stad met 1/3 uitgebreid. Volgende uitbreiding- verder in zuidelijke richting- kwam tot stand rond 1430. De uitbreiding was een poging om de lakennijverheid nieuw leven in te blazen en nieuwe arbeiders aan te trekken binnen een nieuwe omwalde nederzetting. T.g.v. financiële problemen werd enkel de omgrachting gerealiseerd¹¹.

Op onderstaande figuur is af te leiden dat het onderzoeksterrein zich situeert buiten de 9de-eeuwse circulaire kern, en buiten de 11de -eeuwse pre-stedelijke nederzetting. Het plangebied situeert zich binnen de omwalling van 1270 en komt allicht binnen het stadsweefsel van Diksmuide te liggen vanaf de zuidelijke uitbreiding van de stad in de 13de eeuw.

⁹ DE MEULEMEESTER 1986, 84.

¹⁰ Sommigen dateren de eerste stadsomwalling in het begin van de 13de eeuw.

¹¹ DE WILDE 1986.

Figuur 9. Reconstructie van de stadsontwikkeling op de kadasterkaart van Popp met aanduiding van het onderzoeksterrein (rood). (DEWILDE 1986, 134-157.)

2.3.2 Kaartmateriaal

De Deventerkaart toont zeer duidelijk het dambordpatroon aan van de 13^e-eeuwse zuidelijke stadsuitbreiding van Diksmuide. Het dambordpatroon wijst op het feit dat deze uitbreiding planmatig verliep vanaf de Grote Markt, geënt op de Ieperstraat. Binnen het onderzoeksterrein komt een verhevenheid voor, gekenmerkt door bebouwing met leien bedaking. Op basis van de proporties die de schilder aan deze gebouwen toekende, kan afgeleid worden dat de bebouwing een bepaalde status had. De blauwe bedaking suggereert bovendien een openbare functie. Het betreft mogelijk reeds het gebouwenbestand van een latere Armenschool. Armenscholen werden in de Zuidelijke Nederlanden vaak opgericht vanuit Katholieke hoek. Dit werd gestimuleerd vanuit de bisdommen vanaf de 17de eeuw. Vermoedelijk kreeg het gebouw dus pas in de 17de eeuw zijn bestemming als school. Deze stelling wordt

kracht bijgezet door de oprichtingsdatum van de jongerenafdeling (1622). De hoedanigheid van het gebouw voor de inrichting als school is niet gekend.¹²

Figuur 10. Projectgebied bij benadering weergegeven op de Deventerkaart, ca. 1560 (Bron: Koninklijk Belgisch Rijksarchief).

De Sanderuskaart toont tevens een duidelijke verhevenheid binnen de contouren van het plangebied. De letter 'f' in de legende verwijst naar Arme Schole. Precies ten noorden van het plangebied (ten oosten op de Sanderuskaart) staat de legttter 'e' in de legende voor 't Gasthuys, refererend naar het oude Sint-Janshospitaal. De huidige toponymie van het Sint-Jansplein en Gasthuisstraat verwijst hiernaar.

Het gasthuis wordt voor de eerste maal in 1538 vermeld in de handvesten van de Sint-Sebastiaansgilde. Ca. 1870 wordt het oude complex vervangen door een nieuw "Hôpital St. Jean", een complex in neoclassicistische stijl. Na de Eerste Wereldoorlog wordt het Sint-Janshospitaal heropgebouwd in een historiserende neo-Brugse stijl. In de

¹² Hiervoor werd tevens contact opgenomen met Chris Vandewalle, Stadsarchief Diksmuide.

jaren 1970 werd dit complex echter afgebroken om plaats te maken voor de serviceflats van het rusthuis "IJzerheem" (IJzerheemlaan).¹³

In Diksmuide was de armenschool van gevestigd in de Woumenstraat (de huidige Koning Albertstraat), binnen de contouren van het huidige onderzoeksterrein. De jongensarmenschool werd er in 1622 gevestigd, de aanpalende meisjesschool kwam er in 1624. De oprichting van deze scholen, en dan vooral die van de meisjesschool, was grotendeels te danken aan de gift van een zekere Catharina de Costere.¹⁴ De school is figuratief op de Sanderuskaart weergegeven als een verheven bouwstructuur van een ruim aantal verdiepingen met in het westelijk deel aangrenzend een toren. Het stadsprofiel van Sanderus geeft een beeld van de hoogte van deze toren. De configuratie doet vermoeden dat de school via een binnenkoer in verbinding stond met het Sint-Janshospitaal.

Figuur 11. Projectgebied bij benadering weergegeven op de Sanderuskaart, 1641 (Bron: Universiteitsbibliotheek Gent).

¹³ Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: Gasthuisstraat [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/110687> (geraadpleegd op 12 december 2017).

¹⁴ Mondeling contact met Chris Vandewalle op 13/12/2017

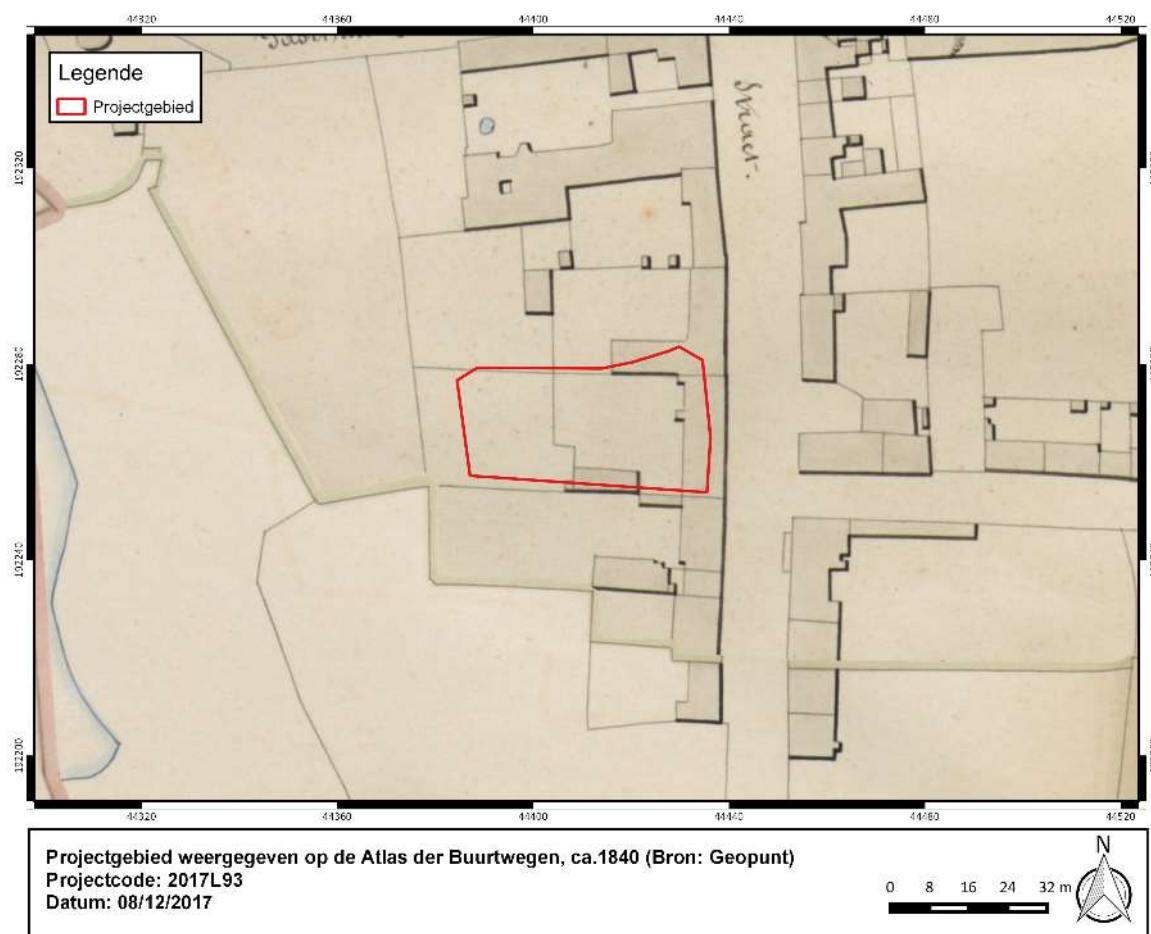

Figuur 12. Projectgebied bij benadering weergegeven op het plan van Martinus Van Hacke, 1716 (Bron: Stadsarchief Diksmuide).

Figuur 13. Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).

Op de 18de-eeuwse kaarten is de bebouwing ter hoogte van het onderzoeksterrein duidelijk geëvalueerd. Op de kaart van Martinus van Hacke concentreert de bebouwing zich ter hoogte van de oostzijde van het plangebied. In het zuidelijk deel situeert zich een tuinmuur. Het overgrote deel van het onderzoeksterrein is gekarteerd als grasland. Op de Ferrariskaart is de bebouwing zichtbaar uitgebreid. De legende van de kaart toont aan dat het gebouw een religieuze bestemming heeft. Quasi het volledige onderzoeksterrein is bebouwd. Ten noorden van de locatie situeert zich het Sint-Jansgasthuis. In de directe omgeving van het terrein zijn tevens een ruim aantal moestuinpercelen waar te nemen. De 19de eeuwse cartografische bronnen geven bebouwing weer in het oostelijk deel van het plangebied, grenzend aan het verloop van de huidige Koning Albertstraat – Woumenweg.

Figuur 14. projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).

2.3.3 WOI

Op 10 oktober 1914 veroveren de Duitsers Antwerpen en trekken de Belgische, Franse en Britse troepen zich terug. Terwijl de Eerste, Tweede en Vierde Divisie zich stationneren achter de IJzer, positioneert de Derde Divisie zich als reserve ter hoogte van Lampernisse. De IJzerslag barst los op 18 oktober 1914 waarbij de Duitsers een massale aanval forceren over een front van 100 kilometer om de haastig geïnstalleerde Belgische voorlinie en voorposten op de rechteroever van de IJzer in te nemen.

Reeds op 20 oktober 1914 is het enkel nog Diksmuide die stand weet te houden op de oostelijke oever van de IJzer. De stad ligt onder zwaar Duits artillerievuur en wordt gedurende drie weken verdedigd door een Franse brigade marinefuseliers en Belgische eenheden. De eerste bestormingen (o.a. vanuit het Praatbos) worden afgeslagen. Op 21 oktober wordt de stad heel heftig gebombardeerd en verschillende malen door de Duitsers bestormd, waarbij ook de bocht van Tervate (Stuivekenskerke) het hard te verduren krijgt door beschietingen vanuit Schore, Leke en Keiem. Het vijandelijke front ter hoogte van Diksmuide betreft het 23ste Reservekorps.

Op de nacht van 23 op 24 oktober steken de Duitse troepen massaal de IJzer over, en naderen ze de stad tot op 2 kilometer afstand. De slag om de IJzer neemt catastrofale vormen aan en een terugtocht naar de Lovaart wordt overwogen. Wanneer de Duitse aanval echter stilvalt bij gebrek aan reserves kan het Belgische leger de terugtrekking tot aan de spoorweg Nieuwpoort-Diksmuide voorbereiden. De opzichter van de Noordwatering; Karel Cogge, werkt een plan uit voor de inundatie van het gebied tussen de IJzer en de verhoogde spoorwegberm. Na verschillende pogingen tot Duitse doorbraak, lijkt de inundatie op de nacht van 30 tot 31 oktober uiteindelijk geslaagd, wanneer de Duitsers hun loopgrachten tussen de IJzer en de spoorweg verlaten. Op 10 november 1914 komt het Belgische bruggenhoofd Diksmuide o.l.v. admiraal Ronarc'ch desalniettemin ten val. De meeste van de ca. 3800 inwoners zijn de stad reeds ontvlucht. Gedurende de Eerste Wereldoorlog zal Diksmuide in Duitse handen blijven en wordt de stad tot puin herleid door beschietingen en bombardementen van de Belgische artillerie.

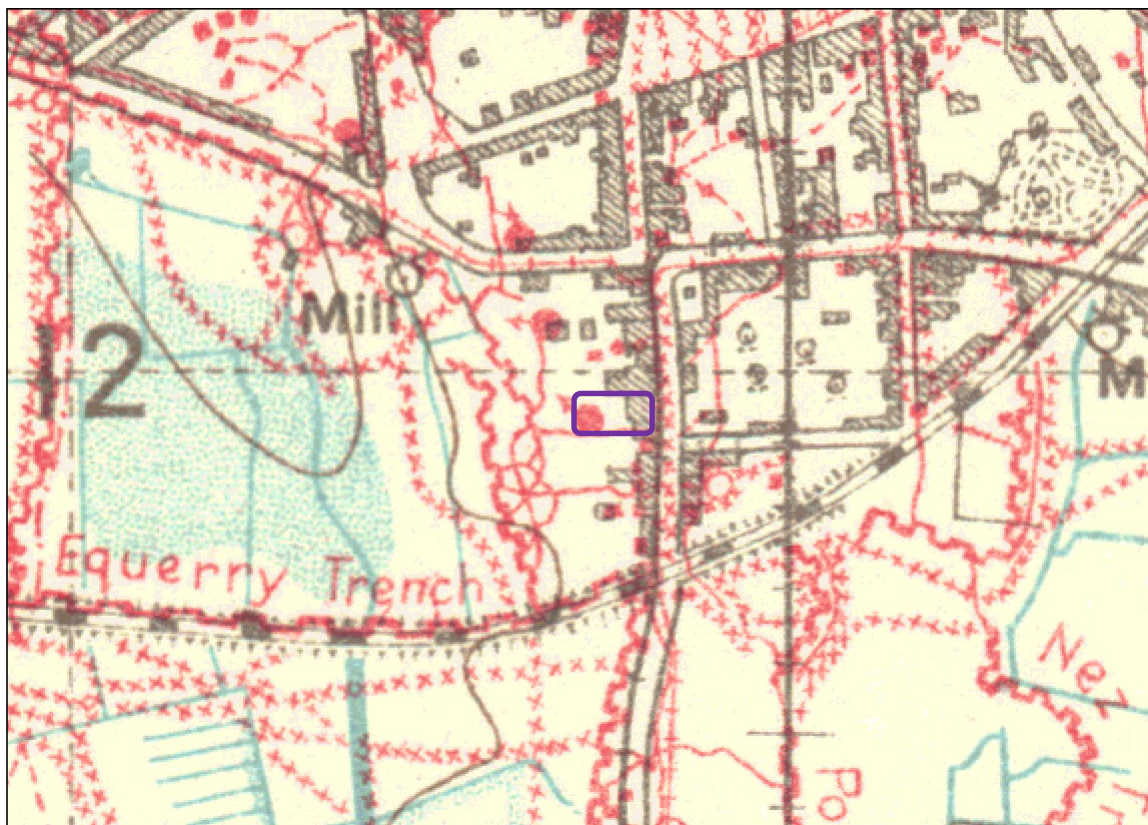
Hierop volgt een vier jaar lange stellingenoorlog. Gedurende deze 4 jaar situeert Diksmuide zich aan de frontlijn. Vanaf 28 september zet het Belgische leger het bevrijdingsoffensief in. Bij Diksmuide wordt een omsingelingsbeweging uitgevoerd en stad komt op 29 september in handen van het 18de Linierregiment.^{15 16}

De loopgravenkaart van januari 1918 toont een loopgraafracé in het zuidelijk deel van het onderzoeksterrein. Tevens situeert zich ter hoogte van het plangebied een observatiepost. De loopgravenkaart van september 1918 heeft nog gedetailleerdere info weer. Doorheen de oostzijde van het plangebied loopt een verbindingsloopgraaf. Binnen de contour van het onderzoeksterrein loopt deze verbindingsloopgraaf uit op een observatiebunker met geschutstelling. Uit een schriftelijke mededeling van de opdrachtgever zou deze bunker uitgebroken zijn voor de bouw van het bestaande gebouw.

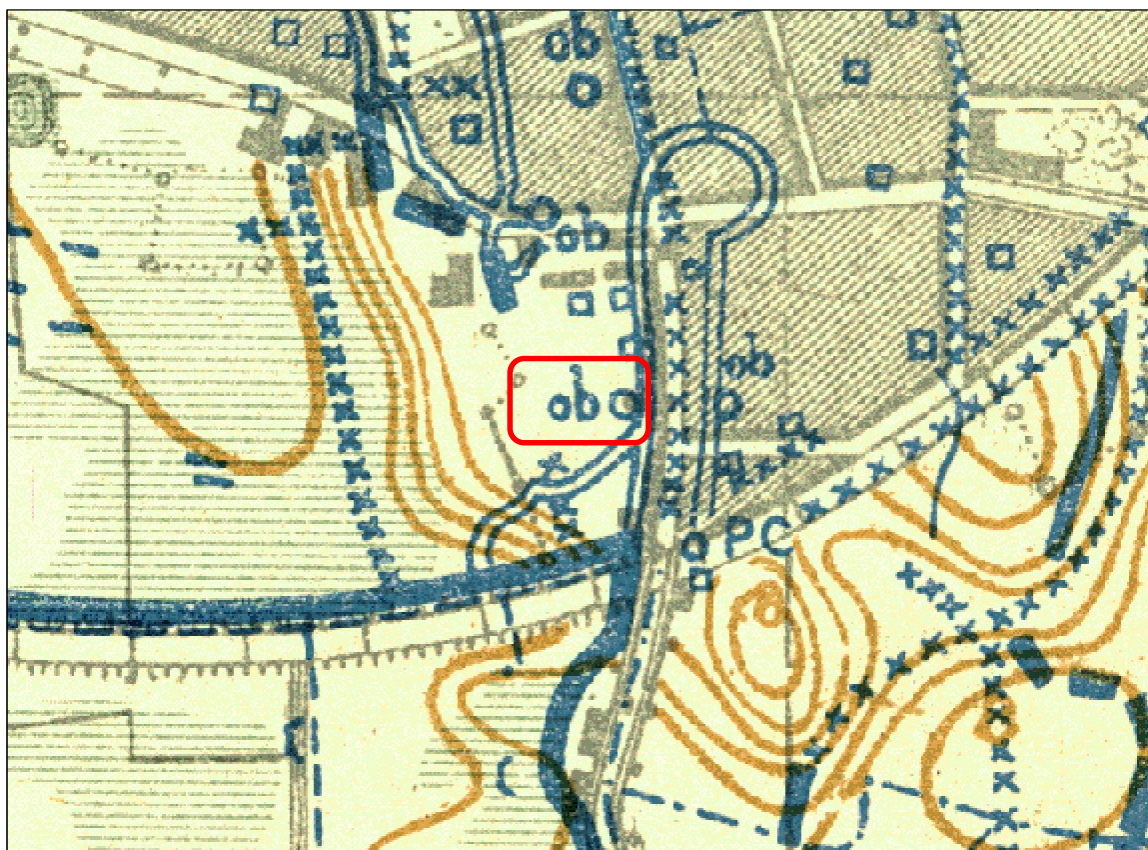
Binnen de contouren van het onderzoeksterrein situeren zich thans de gebouwen van CM Diksmuide met bijhorende verhardingen. Ca. 665m² is op heden bebouwd en bijkomend is ca. 200m² verhard (parkeergelegenheid). Het overige deel van de onderzoekzone bestaat uit grasland. De huidige gebouwen zijn niet onderkelderd.

¹⁵ Inventaris Onroerend Erfgoed

¹⁶ DE VOS, SIMOENS, WARNIER & BOSTYN 2014, 157-177.

Figuur 15. Projectgebied weergegeven op de loopgravenkaart, januari 1918. (Bron: Memory maps - 10-20NW-2A-170118)

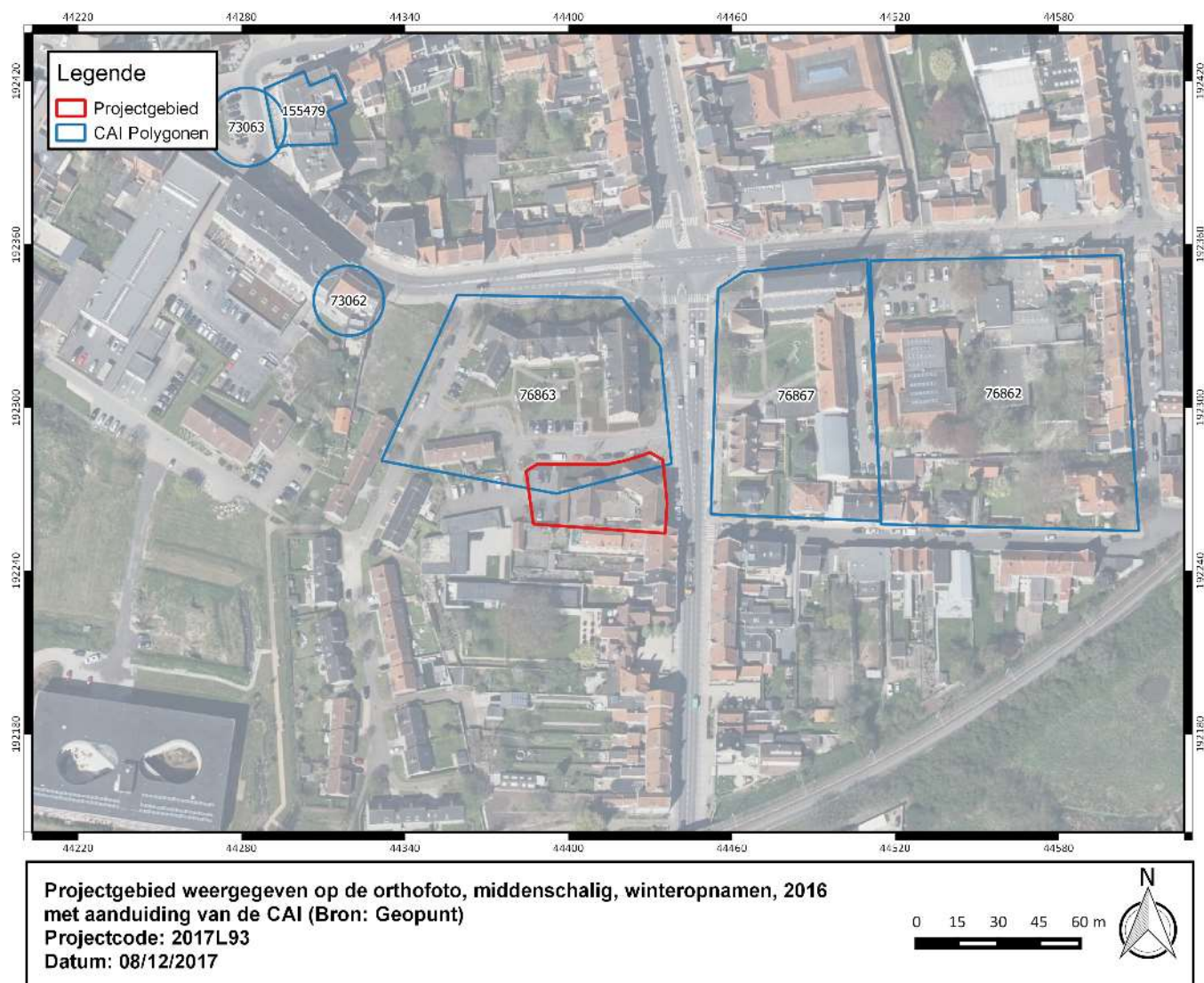
Figuur 16. Projectgebied weergegeven op de loopgravenkaart, september 1918 (Bron: Memory maps - 10-Armee-Belge-05-Dixmude-0918).

Figuur 17. Zicht op de gebouwen van de CM voor de afbraak. (bron: google)

2.4 Archeologische kennis

Voor het onderzoeksgebied werden in de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) van Onroerend Erfgoed in de nabije omgeving volgende archeologische (indicatieve) waarden en ondergrondse bouwhistorische waarden vastgesteld:

Figuur 18. Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2016 met aanduiding van de CAI (Bron: Geopunt).

Figuur 19. Tabel 1: Overzicht van de aanwezige CAI.

CAI nummer	Omschrijving
73062	Indicator cartografie; NK: 150 meter Middeleeuwen: molen
73063	Indicator cartografie; NK: 150 meter Middeleeuwen: molen
76862	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: kloostergebouwen en kerk – Zwarte zustersklooster
76863	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: gasthuis - bouw 1ste helft 16de eeuw (1538 eerste vermelding) - in 1870 wordt het oude complex vervangen door een nieuw (neoclassicistisch) - in 1970 afgebroken om plaats te maken voor serviceflats
76867	Indicator cartografie; NK: 150 meter 16 ^{de} eeuw: Voormalig klooster en kerk van de paters Recollecten of Minderbroeders Franciscanen, heropgebouwd in de jaren 1920. In de volksmond bekend als "Paterskerk". nu cultureel centrum en plaatselijke openbare bibliotheek
155479	Onbepaald; NK: 15 meter Late middeleeuwen: twee, haaks op elkaar staande grachtgedeelten: - oudste gracht: OW-richting en omsluit vermoedelijk het areaal tussen de Handzamevaart en de Reuzemolenstraat, Grote Markt en Debreyne-Peellaertstraat in de vulling: 13de-eeuws schervenmateriaal

2.5 Synthese

De opdrachtgever plant de aanleg van een nieuwbouw met 17 appartementen en een kantoor ter hoogte van het Sint-jansplein te Diksmuide. Binnen de contouren van het onderzoeksterrein situeren zich thans de gebouwen van CM Diksmuide met bijhorende verhardingen. Van het huidige onderzoeksterrein is ca. 665 m² bebouwd en is bijkomend ca. 200 m² verhard.

Landschappelijk gezien bevindt het projectgebied zich in de zandleem- en leemstreek. De Quartairgeologische kaart geeft een profielopbouw weer bestaande uit een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holocene (zand tot zandleem). Het projectgebied bevindt zich buiten de alluviale vallei van de IJzer, ten westen van de zandleemrug van Diksmuide. Het terrein ligt op een hoogte van 8.25m TAW, en daalt naar het westen richting de IJzer. Gezien de hoogteligging van het terrein kan men er van uitgaan dat het terrein relatief droog was.

Uit historisch onderzoek uitgevoerd door Dewilde Marc in 1986 is af te leiden dat het onderzoeksterrein zich situeert buiten de 9e-eeuwse kern en buiten de 11e-eeuwse pre-stedelijke nederzetting. Het plangebied is gelegen binnen de omwalling van 1270 en komt allicht binnen het stadsweefsel te liggen vanaf de zuidelijke uitbreiding van Diksmuide in de 13de eeuw. Historisch-cartografische indicatoren vanaf de 16de eeuw geven een verheven weer ter hoogte van het onderzoeksterrein; het betreft mogelijk het gebouwenbestand van een latere Armenschool. Vermoedelijk kreeg het gebouwenbestand pas vanaf de 17de eeuw zijn bestemming als school, wat kracht wordt bijgezet door de oprichtingsdatum van de jongerenafdeling van de school in 1622. De oudere hoedanigheid van het gebouwenbestand is niet gekend.

Precies ten noorden van het onderzoeksterrein situeert zich het Sint-Janshospitaal, dat voor de eerste maal wordt vermeld in 1538. Op de Sanderuskaart is een verheven bouwstructuur met een ruim aantal verdiepingen en aangrenzend een toren waar te nemen binnen de contouren van de onderzoekzone. Op de 18de-eeuwse cartografische indicatoren is de bebouwing ter hoogte van het onderzoeksterrein zichtbaar geëvolueerd. De Ferrariskaart situeert een gebouw met een religieuze bestemming, vermoedelijk een schoolkapel. De bebouwing concentreert zich op de 19de-eeuwse bronnen voornamelijk langsheen de oostzijde van het projectgebied, langsheen het huidig verloop van de Koning Albertstraat – Vrouwenweg.

Op 10 oktober 1914 veroveren de Duitsers Antwerpen en trekken de Belgische, Franse en Britse troepen zich terug. Op 20 oktober is het enkel nog Diksmuide die stand weet te houden op de oostelijke oever van de IJzer. De ijzerslag woedt dan in alle hevigheid. Op 10 november 1914 komt het Belgische bruggenhoofd Diksmuide o.l.v. admiraal Ronarc'ch desalniettemin ten val. De meeste van de ca. 3800 inwoners zijn de stad reeds ontvlucht. Gedurende de Eerste Wereldoorlog zal Diksmuide in Duitse handen blijven en wordt de stad tot puin herleid door beschietingen en bombardementen van de Belgische artillerie. Hierop volgt een vier jaar lange stellingenoorlog. Gedurende deze 4 jaar situeert Diksmuide zich aan de frontlijn. Vanaf 28 september zet het Belgische leger het bevrijdingsoffensief in. Bij Diksmuide wordt een omsingelingsbeweging uitgevoerd en stad komt op 29 september in handen van het 18de Linieregiment. Binnen de contouren van het onderzoeksterrein situeren zich een ruim aantal WO I-structuren. Op een loopgravenkaart uit januari 1917 is het verloop van een loopgraaf zichtbaar langsheen de zuidelijke zijde van het plangebied. Een loopgravenkaart uit 1918 positioneert een verbindingloopgraaf die uitloopt op een observatiebunker met mogelijke geschutstelling.

Precies ten noorden van het onderzoeksterrein situeert de Centrale Archeologische Inventaris een historische indicator. Het betreft het reeds vermelde Sint-Janshospitaal waarvan de eerste vermelding teruggaat tot 1538. Het bureauonderzoek heeft geen argumenten opgeleverd die verder archeologisch onderzoek overbodig maken. Voornamelijk naar WOI-sporen en het Sint-Janshospitaal toe wordt het projectgebied gekenmerkt door een hoog archeologisch potentieel. Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek dient dan ook geconcludeerd te worden dat verder onderzoek noodzakelijk is.

3. Verslag van resultaten: prospectie met ingreep in de bodem (2019B48)

3.1 Administratieve gegevens

a) Projectcode	2019B48	
b) De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog	Bart Bot OE/ERK/Archeoloog/2016/00114	
c) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	West-Vlaanderen
	Gemeente	Diksmuide
	Deelgemeente	/
	Postcode	8550
	Adres	Deerlijkstraat
	Toponiem	Sint-Jansplein
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	Xmin = 44366 Ymin = 192239 Xmax = 44451 Ymax = 192298
d) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Diksmuide, Afdeling 1, Sectie B, nr. 127I Figuur 1	
e) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Zie Figuur 3	
f) De begin- en einddatum van de uitvoering van het onderzoek	11/02/2019	

Figuur 20. Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het onderzoek en de locatie van het onderzoek.

3.2 Beschrijving van de onderzoeksopdracht

De prospectie met ingreep in de bodem, verricht op 11 februari 2019, werd uitgevoerd naar aanleiding van een omgevingsvergunningaanvraag met betrekking tot stedenbouwkundige handelingen. In functie hiervan werd reeds vooronderzoek verricht in de vorm van een bureaustudie (cfr. Verslag van resultaten - bureauonderzoek 2017L93). Op basis van dit vooronderzoek kon de aanwezigheid van een archeologische site niet worden bevestigd noch worden ontkend. Daarom werd een vervolgonderzoek in de vorm van proefsleuven/proefputten geadviseerd op gans het terrein (cfr. Programma van maatregelen - bureauonderzoek 2017L93).

Doel van de terreininventarisatie door middel van proefsleuven en proefputten is een inschatting te maken van het archeologisch potentieel binnen het projectgebied. Van belang hierbij was dat minstens volgende onderzoeksvragen beantwoord worden:

Algemeen:

- In welke mate is het terrein reeds verstoord?
- Zijn er sporen aanwezig? Indien ja, zijn die van natuurlijke of antropogene oorsprong?
- Wat is de aard, omvang, datering en conservatie van de aangetroffen archeologische resten?
- Hoe is de opbouw van de chronologie van de aanwezige archeologische resten?
- Hoe kaderen de resultaten van dit onderzoek binnen de kennis van deze percelen?
- Wat is de impact van de werken op het sporenbestand?
- Welke vraagstellingen dienen geformuleerd te worden voor eventueel vervolgonderzoek?

Armenschool en religieus gebouw:

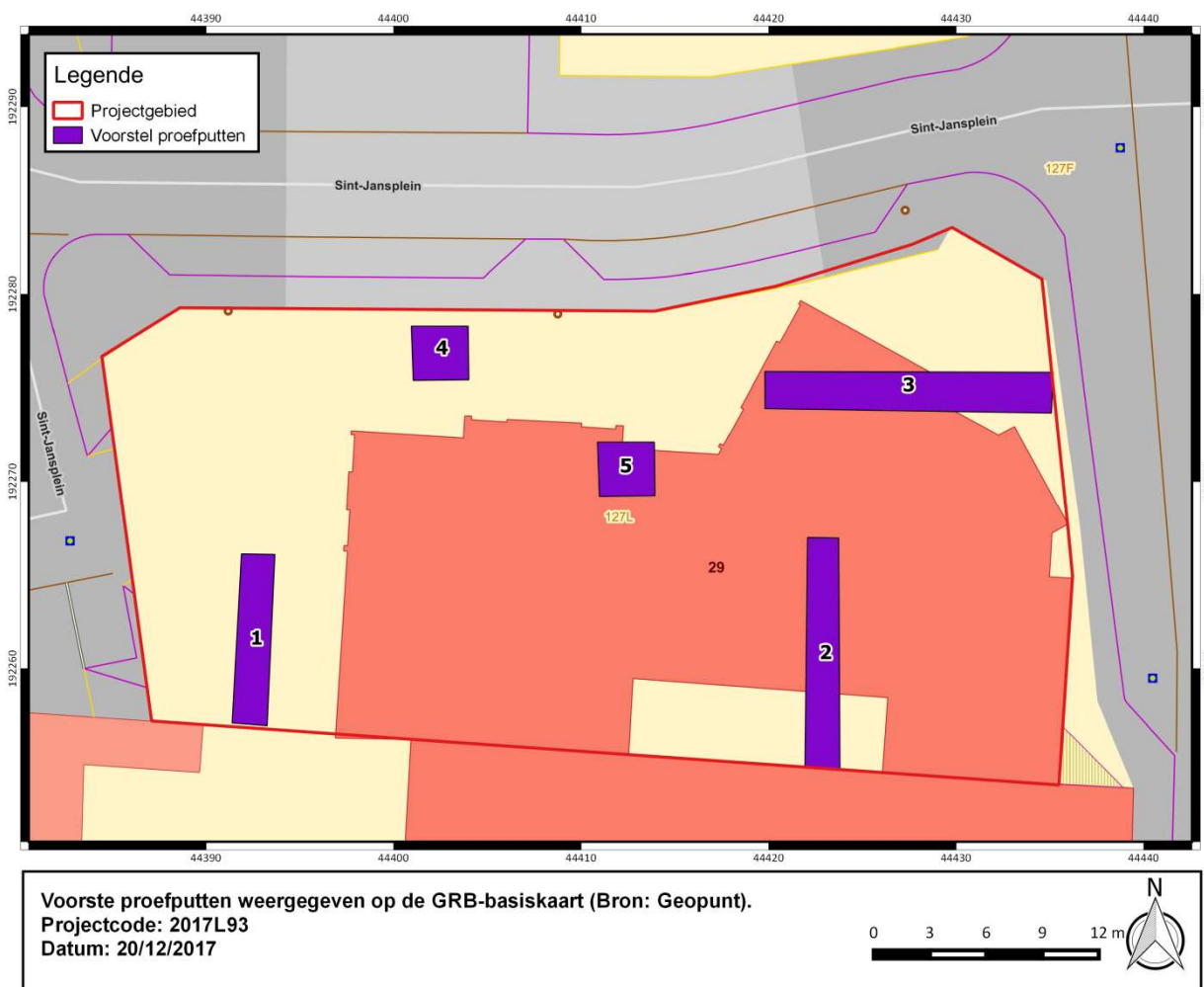
- Zijn er resten bewaard binnen het plangebied van de Armenschool?
- Zijn er resten aanwezig van het gebouw dat afgebeeld staat op de Ferrariskaart (1777)?

WO I:

- Wat is de bewaringstoestand van de (verbindings)loopgraaf?
- Hoe is de loopgraaf opgebouwd?
- Welke zijn de gebruikte bouwmaterialen voor deze loopgraaf?
- Is er een observatiepost aanwezig?
- Is vondstmateriaal aanwezig die aanwijzingen geeft naar de aanwezige soldaten en de gebruiksfase van de loopgraaf?
- Zijn bomkraters aanwezig?
- Wat is de functie van de loopgraafstructuur?
- Bevat de loopgraaf nog resten van consumptieafval zoals bijvoorbeeld bot, conservenblikken,...?
- Wat is de bewaringstoestand van de bunker en geschutsopstelling?
- Hoe is de bunker opgebouwd?

3.3 Beschrijving van de werkwijze en onderzoeksstrategie

Op basis van de geselecteerde zone uit het bureauonderzoek werd een sleuvenplan opgesteld. Het onderzoeksgebied is ca. 1221m² groot. Het oorspronkelijke sleuvenplan voorzag 3 proefsleuven en 2 proefputten. In totaal kon op die manier 92,5m² of 7,6% van het plangebied onderzocht worden. Dit sleuven- en puttenplan werd bijna volledig gevolgd.

Figuur 21. Situering van de geplande sleuven (Bron: Geopunt, overgenomen uit het programma van maatregelen Bureauonderzoek 2017L93).

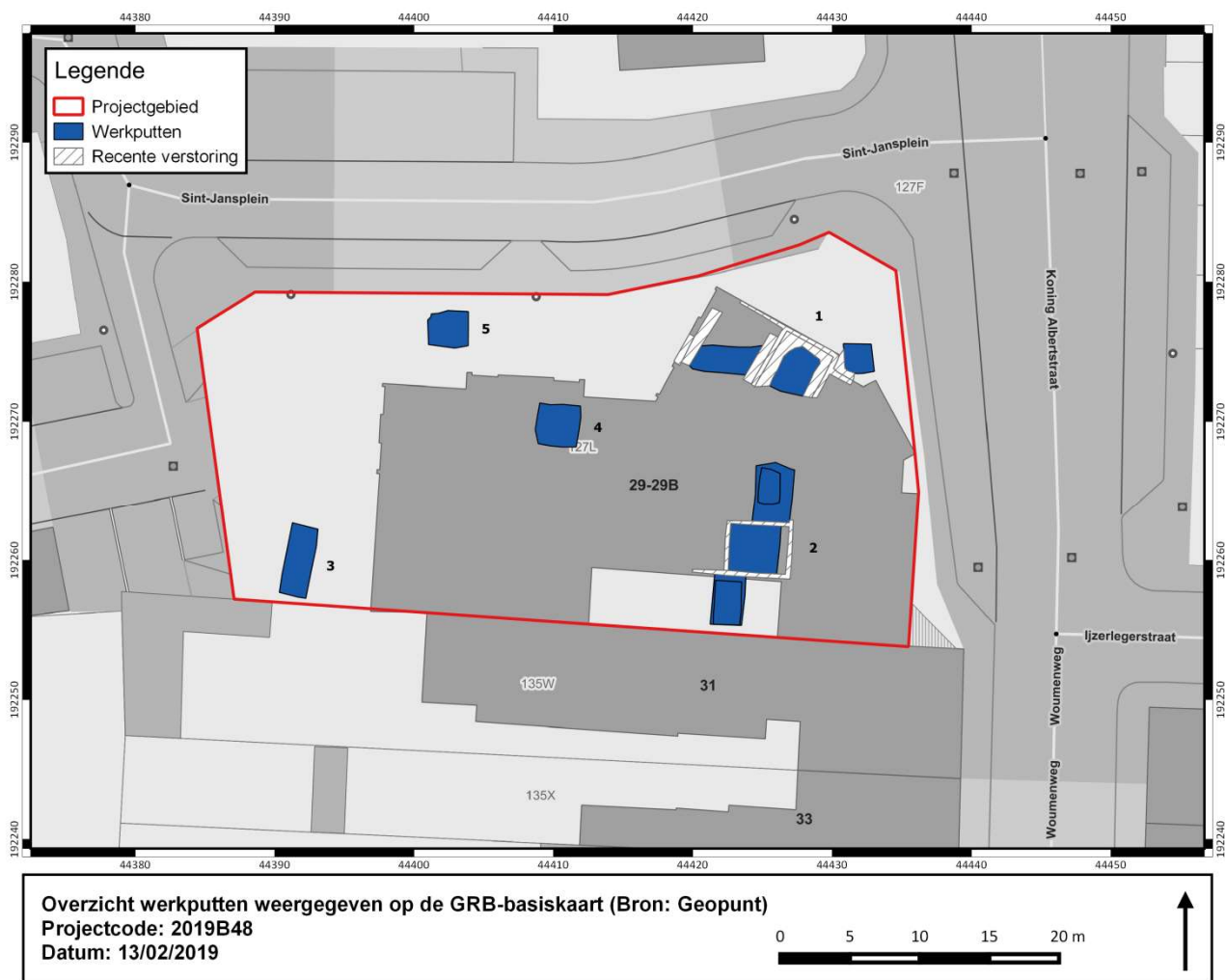
Het sleuven- en puttenplan werd praktisch volledig gevolgd. De gehanteerde nummering werd een beetje gewisseld (sleuf 1 werd sleuf 3 en omgekeerd; put 4 werd 5 en omgekeerd). Sleuven 1 en 2 konden niet in één rechte lijn aangelegd worden. Door de aanwezige recente funderingen werd er geschrinkt tewerk gegaan. Sleuf 3 was iets korter dan voorzien. Al vroeg in de afgravingsfase liep de sleuf 3 onder met water. Voorts werd het puttenplan volledig gevolgd zoals het werd beschreven in het programma van maatregelen. Sleuf 1 had een oppervlakte van 10m², sleuf 2 was 32m², sleuf 3 was 30m². Putten 4 en 5 hadden een oppervlakte van respectievelijk 9m² en 7m². In totaal werd 88m² opgelegd of 7,2%. Dit bleek voldoende om een adequaat beeld te vormen van het archeologisch potentieel van het plangebied en bijgevolg uitspraken te doen omtrent de te nemen maatregelen.

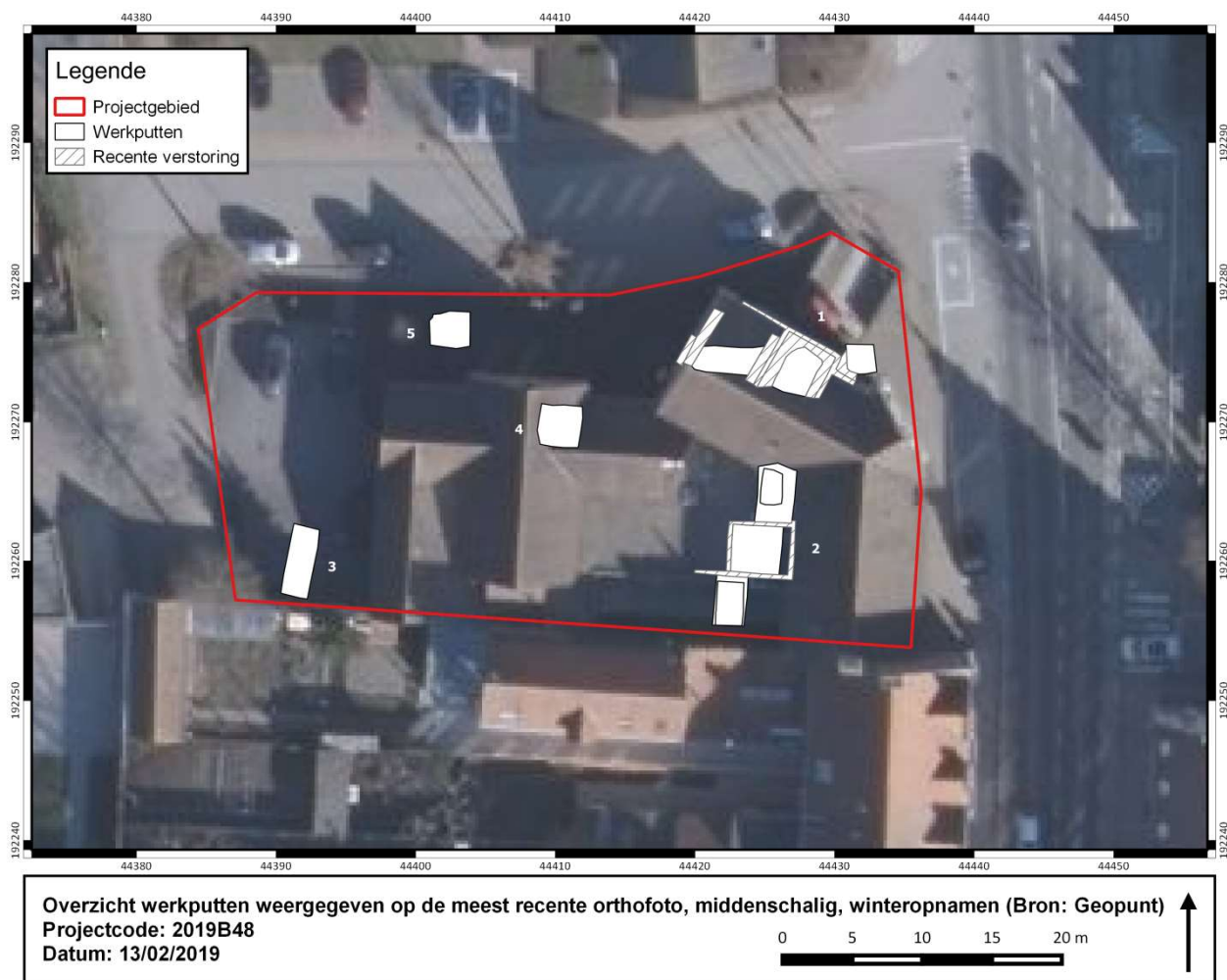
Figuur 22. Zicht op het plangebied met de nog veel aanwezige recente funderingen.

Figuur 23. Sleuf 3 liep bij de aanleg vrijwel onmiddellijk onder water.

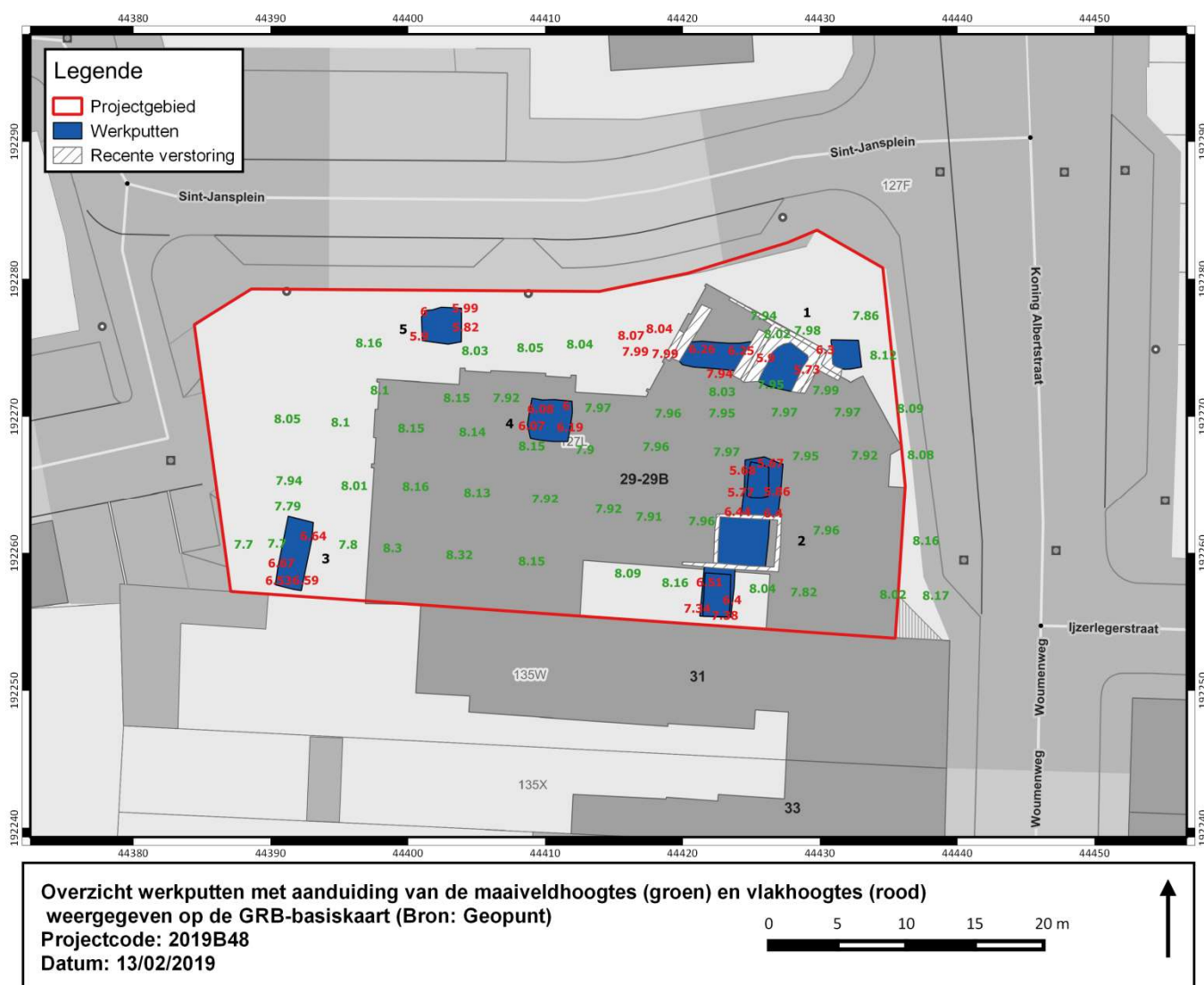
Figuur 24. Sleuvenplan weergegeven op de GRB-basiskaart (bron: geopunt).

Figuur 25. Sleuvenplan geprojecteerd op de meest recente orthofoto (bron: geopunt).

3.4 Voorlopige beschrijving van de archeologische site op basis van het sporen- en vondstenbestand

De site was niet waarneembaar aan het huidige oppervlak. Sleuf 1 werd aangelegd op een diepte variërend tussen +5,73m TAW en +6,26m TAW, sleuf 2 tussen +7,38m en 5,67m TAW, sleuf 3 op +6,53m-6,64m, proefput 4 op +6,07m TAW (diepste punt) en proefput 5 op +5,82m TAW (diepste punt).

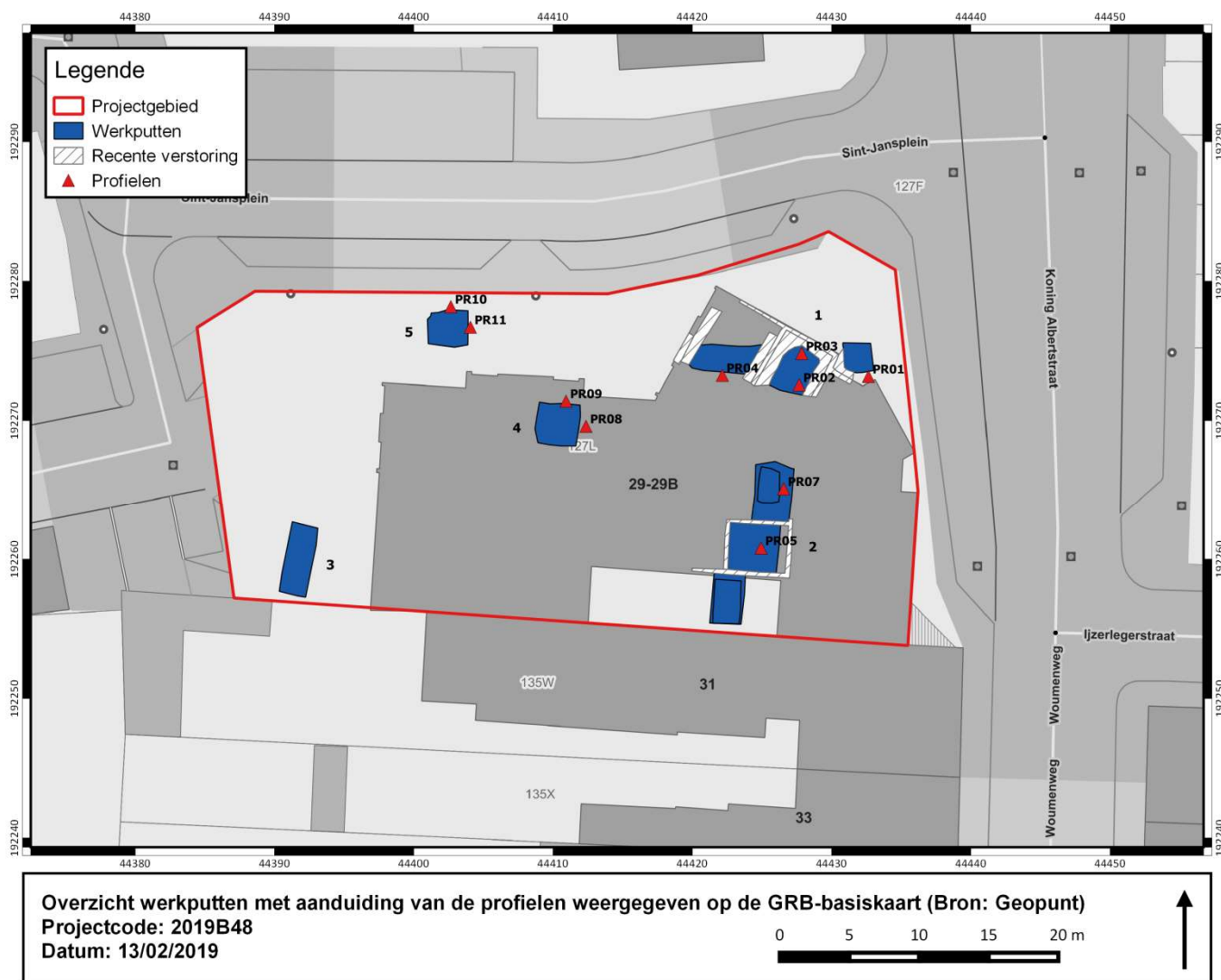
Figuur 26. Kaart met hoogtes maaiveld (groen) en vlakhoogtes (rood).

3.4.1 Stratigrafie

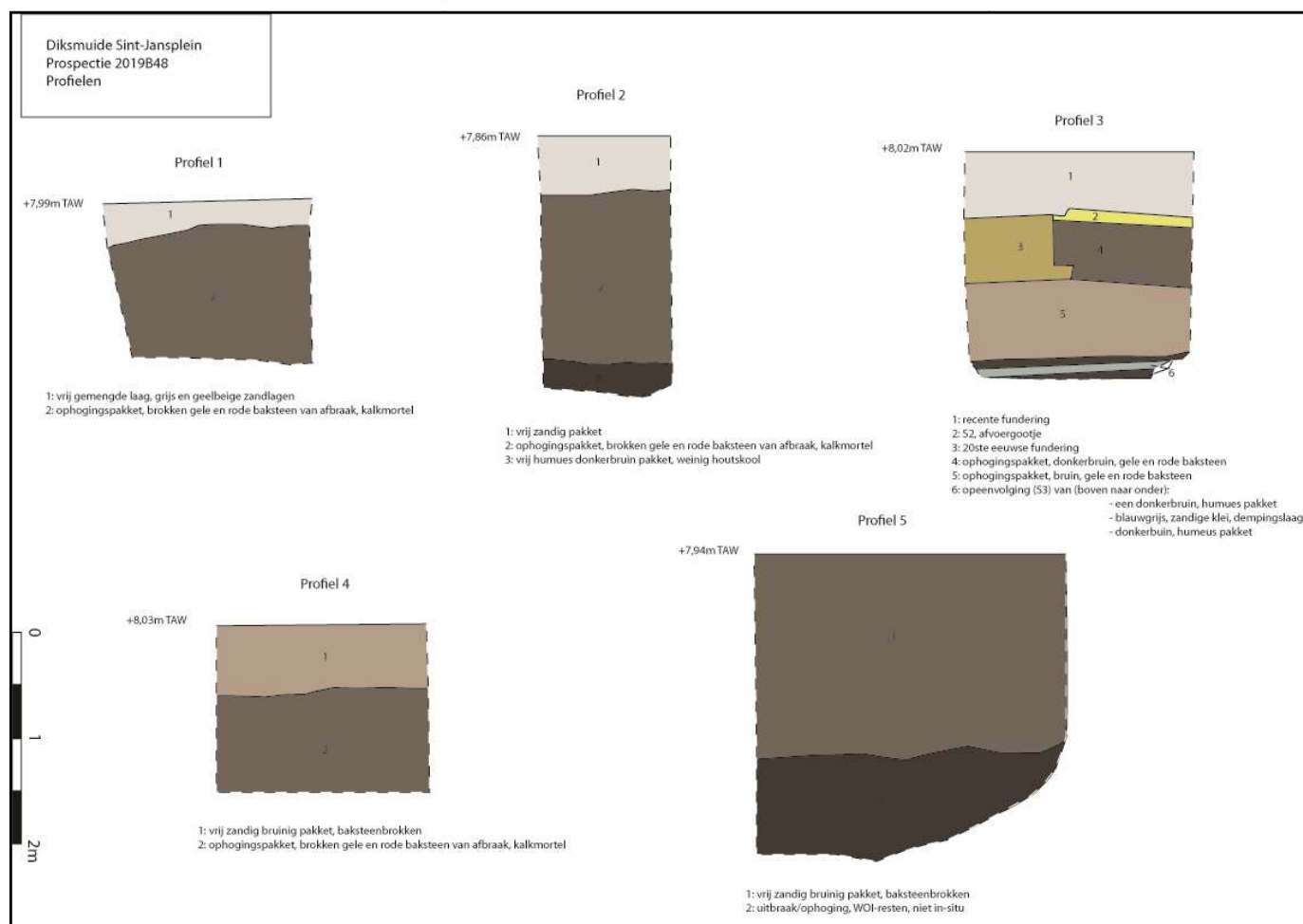
Om de bodemopbouw binnen het plangebied te begrijpen werden enkele bodemprofielen geplaatst in de verschillende sleuven en putten. De profielen toonden aan dat de stratigrafische opbouw binnen het plangebied ernstig verstoord was. Op alle profielen werden verschillende ophogingspakketten/stortpakketten waargenomen. In deze pakketten zat vrij veel puin, resten van gele en rode bakstenen en brokjes kalkmortel. De dikte van de ophogingspakketten kon variëren tussen 1,7m en 2,3m. In elke put werd een profiel geplaatst tot op de minimale verstoringsdiepte.

Op profielen 2, 3 en 7 werd in de onderste lagen nog een vrij intacte bodemopbouw waargenomen. Op profiel 2 betrof dit laag nr. 3. De donkerbruine, vrij humeuze laag werd waargenomen op een diepte van -2,10m ten opzichte van het maaiveld (+5,76m TAW). Op profiel 3 was laag 5 een opeenvolging van enerzijds een bruinige, humeus pakket (circa 10cm dik). Daaronder lag een blauwgrijs, zandig dempingspakket (10cm dik). Onder dit dempingspakket werd opnieuw een vrij humeuze donkerbruine laag waargenomen. De twee humeuze lagen bevatten weinig inclusies houtskool. De lagen werden aangetroffen op een diepte van -2m ten opzichte van het maaiveld (+6,02m TAW). Op profiel 7 kon onderaan ook een vrij intacte gelaagdheid waargenomen. De lagen werden op een aanzienlijke diepte waargenomen, op 2,3m onder het maaiveld (+5,65m TAW). Het betrof hier een blauwgrijze dempingslaag met een dikte van 20cm. Daaronder werd een donkerbruine, humeuze laag waargenomen. Uit die laag werd een wandscherfje grijs aardewerk gerecupereerd. Onder deze (cultuur)laag werd de gereduceerde onaangeroerde grond aangetroffen. Deze moederbodem was blauwgrijs van kleur en vrij zandig.

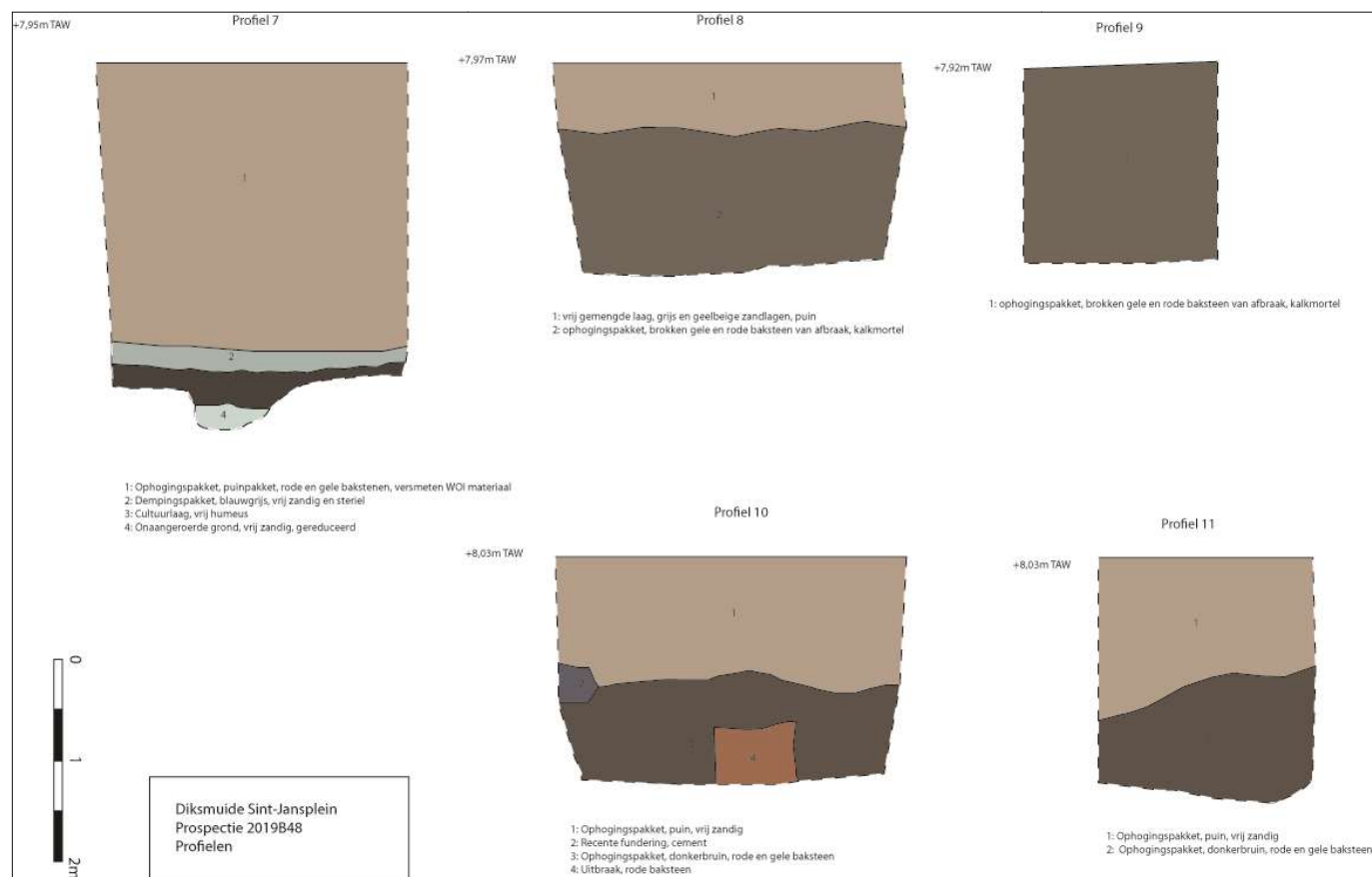
De stratigrafie in de verschillende profielen toont aan dat de bodemopbouw binnen het plangebied ernstig werd verstoord. De afbraak en de bouw van de recente C.M. gebouwen hebben de eventueel nog aanwezige structuren binnen het plangebied door elkaar gehaald. Zo werden in de ophogingspakketten verschillende brokken baksteen en mortel aangetroffen. Één pakket op profiel 5 (laag 2) bevatte relatief veel WOI resten. Deze resten zaten echter niet meer *in situ*. Voor het plangebied kan profiel 7 als referentieprofiel genomen worden.

Figuur 27. Sleuven- en puttenplan met aanduiding van de profielen.

Figuur 28. Profieltekeningen profiel 1-5.

Figuur 29. Profieltekeningen profiel 7-11.

DIJA-19 - 2019B48 - Werkput 2 - Profiel 7

Figuur 30. Referentieprofiel, profiel 7.

Profielnummer		PR7		Hoogte	+7,95m TAW - +4,95m TAW		
Oriëntatie		O-W		Grondwater	bereikt		
Datum		11/02/2019		Classificatie			
Weer		Bewolkt					
Beschrijving		Bart Bot		Fotonr	DIJA-19_P2_PR7_636854884409516717.jpeg		
					DIJA-19_P2_PR7_636854884400930127.jpeg		
					DIJA-19_P2_PR7_636854884391680731.jpeg		
					DIJA-19_P2_PR7_636854884382857809.jpeg		
					DIJA-19_P2_PR7_636854884374153078.jpeg		
Landgebruik		Bebouwd		Plannr	Zie allesporenkaart		
Vegetatie		/					
Horizont		Diepte (cm)		Methode beschrijving	Ondergrens		
nr	Benaming	begin	eind		bereikt	duidelijkheid	regelmatigheid
H1	Ophoging	0	210	Droog	Ja	Duidelijk	Golvend tot recht
H2	Demping	210	240	Nat	Ja	Duidelijk	Golvend
H3	Cultuurlaag	240	275	Nat	ja	Duidelijk	Golvend
H4	C-horizont	275	300	Nat	/	/	/
Kleur (visueel)		Vochtigheid		Textuur		Andere fenomenen/opmerkingen	
				symbool	beschrijving		
Donkerbruingrijs		Droog		A	Puin	Verschillende stortlagen	
Blauwgrijs		Nat		A	zandig	Dempingspakket, steriel	
Donkerbruin		Nat		A	Humeus, kleiig	Enkele HK-spikkels, AW	
Blauwgrijs		Nat		A	Zandig	Onaangeroerde grond	

Figuur 31. Beschrijving referentieprofiel, profiel 7.

DIJA-19 - 2019B48 - Werkput 1 - Profiel 1

Figuur 32. Profiel 1.

Figuur 33. Profiel 2.

DIJA-19 - 2019B48 - Werkput 1 - Profiel 3

Figuur 34. Profiel 3.

DIJA-19 - 2019B48 - Werkput 1 - Profiel 4

Figuur 35. Profiel 4.

Figuur 36. Profiel 5.

Figuur 37. Profiel 8.

Figuur 38. Profiel 9.

Figuur 39. Profiel 10.

DIJA-19 - 2019B48 - Werkput 5 - Profiel 11

Figuur 40. Profiel 11.

3.4.2 Assessment sporen

In totaal werden 10 archeologische sporen geregistreerd tijdens de prospectie. Het sporenbestand kan onderverdeeld worden in drie categorieën: muurfunderingen, ophogingspakketten/stortlagen en cultuurlaag.

Muurfunderingen

Spoor 1 (bovenkant op +7,65m TAW) lag in het oosten van de sleuf 1. Het betrof een muurfundering met een lengte van circa 1,5m en een breedte van circa 40cm. De fundering was 2 bakstenen hoog bewaard, in het uiterste westen was een deel 6 bakstenen hoog bewaard. Het spoor was opgebouwd uit een combinatie van gele en rode bakstenen (20cmx9cmx5cm). De mortel/cement was lichtgrijs met brokjes kalk.

Spoor 2 (bovenkant op +7,5m TAW) bevond zich centraal in sleuf 1. De muurstructuur was twee bakstenen hoog bewaard en kon gevolgd worden over een lengte van 1,5m. De breedte van het spoor was circa 30cm. Kalkmortel werd aangetroffen op de buitenste rijen bakstenen (20cmx9cmx5cm).

Spoor 5 (bovenkant op +7,34m TAW) bevond zich in het zuidelijke deel van sleuf 2. Het betrof een O-W georiënteerde muurstructuur, 4 bakstenen (20cmx9cmx5cm) hoog bewaard. De bakstenen waren gelig van kleur en met kalkmortel gemetst. Ook hier werd op de buitenste rijen bakstenen mortel aangetroffen. Op de middenrij bakstenen zat geen mortel.

Een laatste spoor 10 (bovenkant op +6,19m TAW) bevond zich op het onderste niveau van proefput 4. Het betrof een L-vormige fundering opgebouwd uit gele bakstenen en een blauwgrijze kalkmortel. Het spoor had een maximale lengte en breedte van 1,8m en 0,5m.

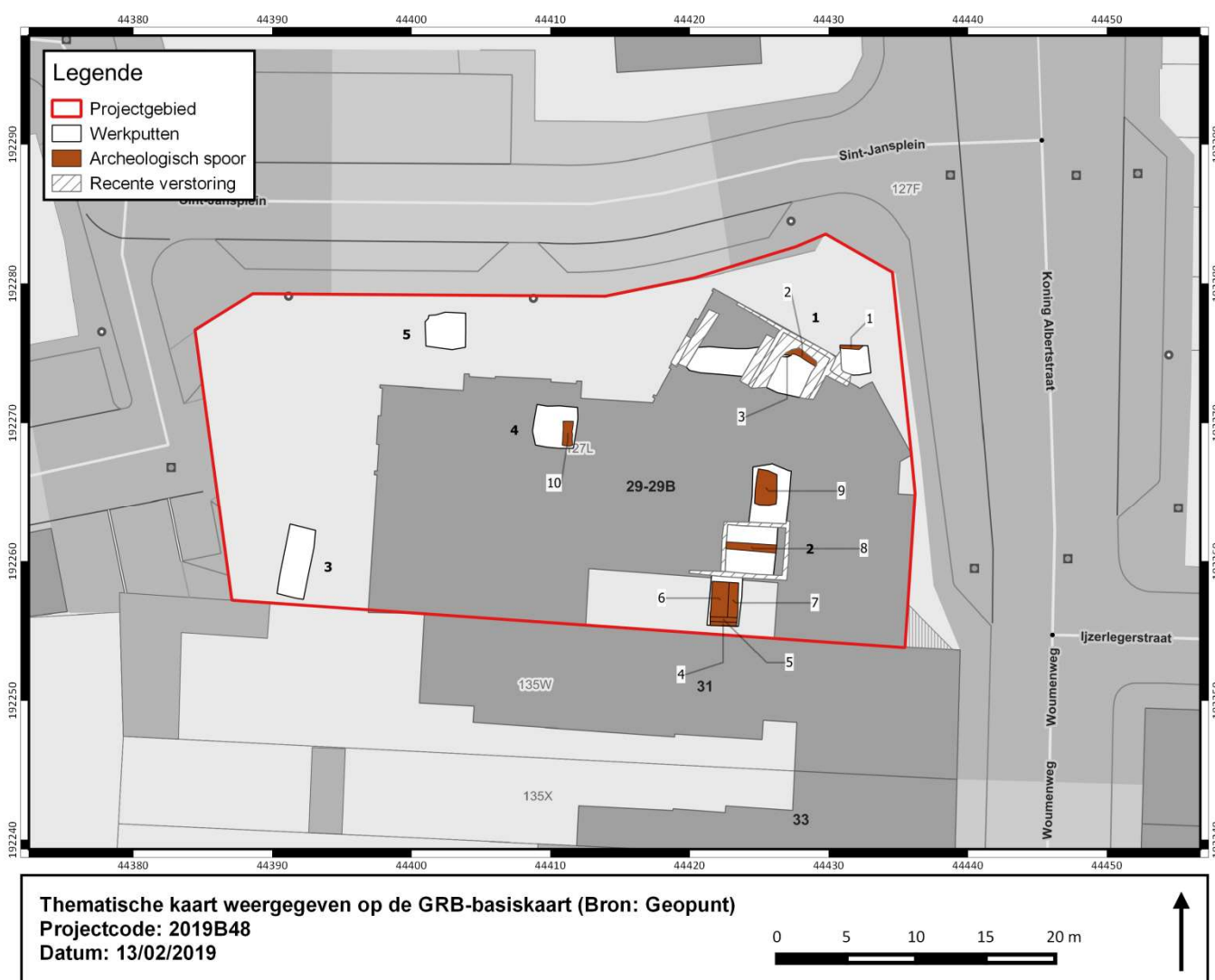
Ophogingspakketten/stortlagen

In het zuiden van sleuf 2 werden 3 stortlagen/ophogingspakketten waargenomen. Spoor 4 betrof een bruingrijze laag met brokjes gelige baksteen, kalkmortel en spikkels houtskool. Het pakket lag net ten zuiden van spoor 5. Spoor 6 (+6,51m TAW) was een donkergrijze laag met vrij veel brokjes baksteen en kalkmortel. Uit deze laag werden twee scherfjes aardewerk verzameld. Spoor 7 lag aan de oostzijde van het zuidelijke deel van sleuf 2. Het betrof een vrij puinig pakket met brokjes rode baksteen.

Spoor 8 lag centraal in sleuf 2 en is zichtbaar als laag 2 op profiel 5. Het betrof een stortlaag met vrij veel WOI-resten. Het ging hier om enkele planken en enkele Duitse kogels. De WOI resten lagen duidelijk niet meer in situ, ze werden vergraven en teruggestort bij recente afbraak-bouwwerken. Ook spoor 9 betrof een gelijkaardig pakket. Het spoor bevond zich in laag 1 van profiel 7 (+6,4m TAW). Op dit niveau werden losse planken en Duitse kogels gevonden.

Cultuurlaag

De onderste lagen (vanaf +6,02m TAW) van profiel 3 waren nog vrij intact. Zoals beschreven (zie 3.4.1.) betrof het een opeenvolging van een donkebruin, humeus pakket; een blauwgrijs, zandig dempinspakket en opnieuw een bruinig humeus pakket. Ook op profiel 7 werd een dergelijk bruinig, humeus pakket waargenomen (laag 3). Onder deze humuze laag bevond zich de moederbodem. Op profiel 2, laag 3 (zie 3.4.1.) werd eveneens een donkerbruine, humeuze laag waargenomen.

Figuur 41. Allesporenkaart.

DIJA-19 - 2019B48 - Werkput 1 - Spoor 1

Figuur 42. Spoor 1 in sleuf 1.

DIJA-19 - 2019B48 - Werkput 1 - Spoor 2

Figuur 43. Spoor 2 in sleuf 1.

DIJA-19 - 2019B48 - Werkput 2 - Spoor 4

Figuur 44. Spoor 4 in sleuf 2.

DIJA-19 - 2019B48 - Werkput 2 - Spoor 9

Figuur 45. Spoor 9 in proefsleuf 2

Figuur 46. Spoor 10 in proefput 4.

3.4.3 Assessment vondsten

Opvallend tijdens de prospectie was de algemene afwezigheid van vondstenmateriaal. Er werd bvb. geen industrieel wit, faïence, rood geglazuurd aardewerk, e.d.m. aangetroffen in de ophogingspakketten. Ook ander afval (zoals bvb. dierlijk bot) werd niet teruggevonden (uitgezonderd in storpakket S6).

Aardewerk

Grijs aardewerk

Dit aardewerk is gebakken in een zuurstofarme omgeving, vandaar de specifieke grijze kleur ervan. In het algemeen kan deze aardewerksoort voorkomen tot in de eerste helft van de 16de eeuw.¹⁷ De dominantie¹⁸ van het grijs aardewerk (zowel lokale makelij als import) blijft tot in de 14de eeuw.¹⁹ Vanaf dan wordt het vrij snel overvleugeld door het rode aardewerk.

Uit spoor 6 werd een randfragment van een kogelpot verzameld. De kogelpot is een min of meer bolvormige, gesloten vorm met een korte, meestal uitstaande hals en een afgeronde of licht lensvormige bodem. De functie van deze pot valt niet altijd te achterhalen. Om een functie toe te wijzen dienen de gebruikssporen onderzocht te worden. Soms kunnen de potten bijvoorbeeld sporen van kookvocht bevatten. Het recipiënt werd vooral gebruikt als kookpot of voorraadpot maar ook als drinkbeker (voor de kleinere volumes) of kamerpot.²⁰ De kogelpot kent zijn vroegste voorkomen vanaf de 8ste eeuw. Begin de 14de eeuw wordt de kogelpot vervangen door andere vormen zoals de grape en de kookkan. Als voorraadpot bleef de vorm wel nog enige tijd voortleven. Uit laag 3 van profiel 7 werd een wandscherfje grijs aardewerk verzameld.

Rood aardewerk

In tegenstelling tot het grijze aardewerk wordt hier bij het bakken wel zuurstof (lucht) toegevoegd in de oven waarbij de klei oxideert en een rode kleur krijgt. In spoor 6 werd een randfragment rood geglazuurd aardewerk gevonden. Het betrof een randfragment van een pan. De buitenkant was vrij sterk beroet, de binnenzijde was geglazuurd. Ook in spoor 6 werd een oorfragment (kan/kruik) in rood aardewerk gevonden.

Dierlijk bot

In spoor 6 werden enkele fragmenten dierlijk bot (rund) gevonden.

Metaal

In spoor 8 (profiel 5, laag 2) werden enkele Duitse kogels gevonden uit 1915. Ook werden in dezelfde laag enkele metalen schroefijzers gevonden, gebruikt in WOI om prikkeldraad aan te bevestigen.

¹⁷ DE GROOTE K., 2008, p. 295.

¹⁸ Het procentueel voorkomen van het aardewerk ten opzicht van een andere soort aardewerk in een bepaalde context.

¹⁹ DE GROOTE K., 2008, p. 295.

²⁰ DE GROOTE K., 2008, p. 196.

Figuur 47. Schervenmateriaal uit S6.

Figuur 48. Wandscherfje uit laag 3, profiel 7.

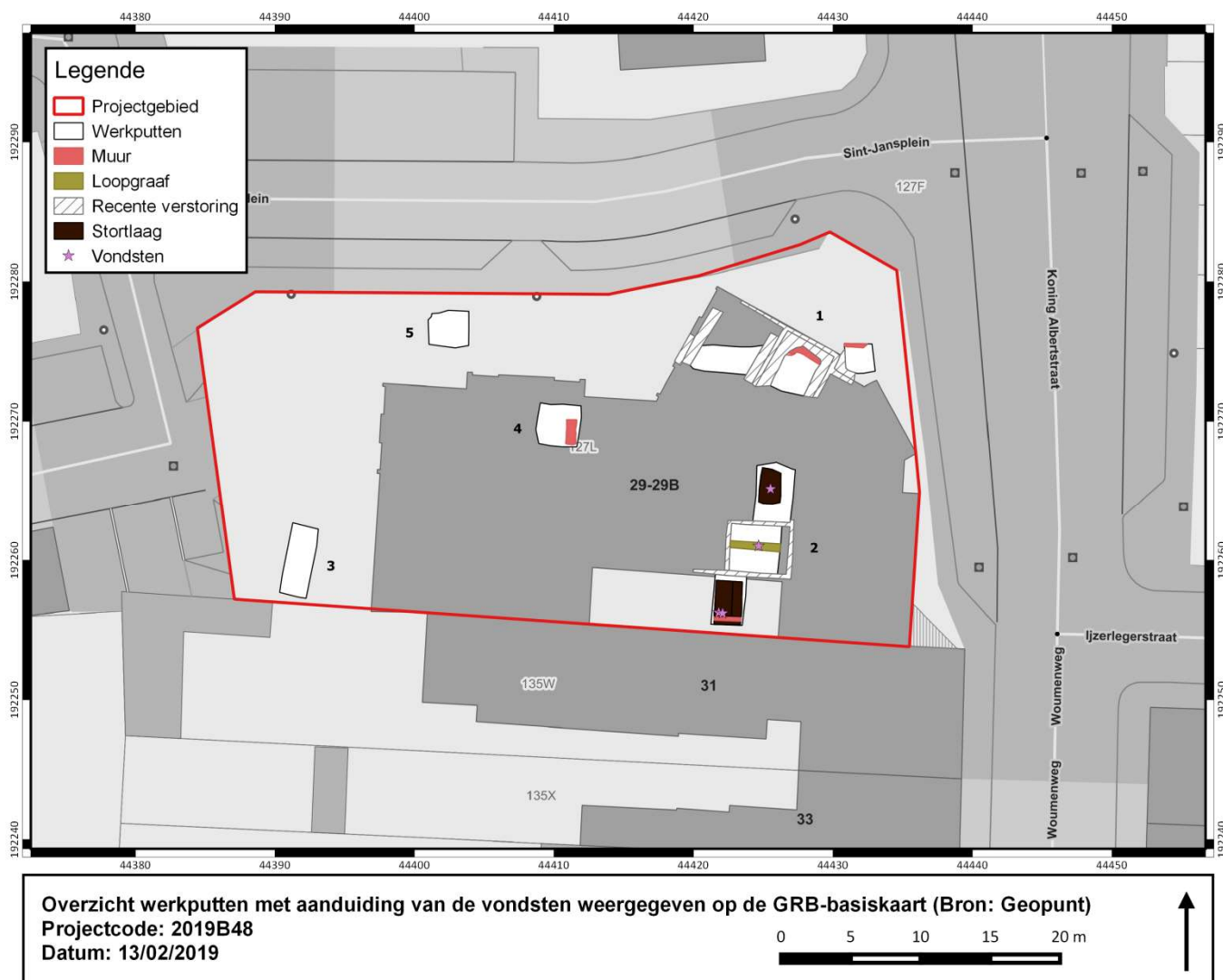
Figuur 49. Dierlijk botmateriaal uit S6.

Figuur 50. Kogels uit spoor 8.

Figuur 51. WOI schroefijzers uit S8.

Figuur 52. Sleuvenplan met aanduiding van de plaats van de vondsten.

3.4.4 Assessment stalen

Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden geen stalen genomen omdat de sporen er zich niet toe leenden.

3.4.5 *Gemotiveerde tekstuele inschatting van de datering en interpretatie van de archeologische site, op basis van sporen en vondsten*

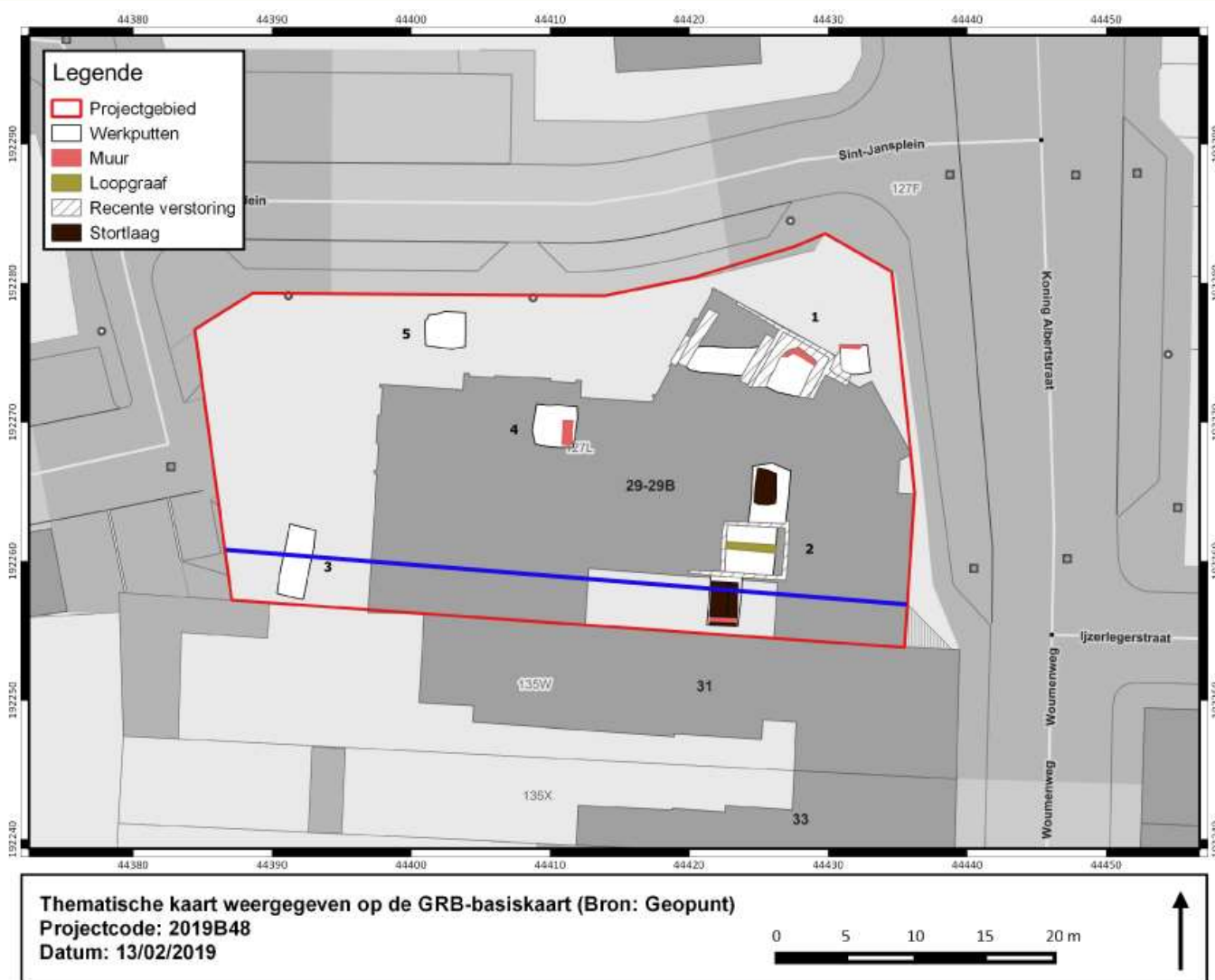
Op basis van de bureaustudie (2017L93) werd een zekere archeologische verwachting voor het plangebied naar voren geschoven. Het plangebied is gelegen binnen de omwalling van 1270 en komt allicht binnen het stadswaas te liggen vanaf de zuidelijke uitbreiding van Diksmuide in de 13de eeuw. Historisch-cartografische indicatoren vanaf de 16de eeuw geven een verheven weer ter hoogte van het onderzoeksterrein; het betreft mogelijk het gebouwenbestand van een latere Armenschool. Binnen de contouren van het onderzoeksterrein situeren zich een ruim aantal WO I-structuren. Op een loopgravenkaart uit januari 1917 is het verloop van een loopgraaf zichtbaar langs de zuidelijke zijde van het plangebied. Een loopgravenkaart uit 1918 positioneert een verbindingsloopgraaf die uitloopt op een observatiebunker met mogelijke geschutstelling.

Een algemeen beeld tijdens de prospectie was de grote verstoringsgraad binnen het plangebied. Al aan het oppervlak werd een wirwar aan betonnen funderingen waargenomen. Deze funderingen bleken vrij diep aangelegd. Ook nog op een dieper niveau werd vergraven grond aangetroffen. Naast deze funderingen werden ook verschillende nutsleidingen aangetroffen. Het afgebroken gebouw van de Christelijke Mutualiteit kende een relatief recente oprichtingsdatum (jaren '60 van de 20ste eeuw). Deze bouwphase heeft vermoedelijk heel wat potentieel aanwezige archeologische structuren vernield (naast de vernielingen van WO I). Een tweede algemeenheid was de opvallende afwezigheid van archeologisch vondstenmateriaal. Tijdens het afgraven en verdiepen werd heel weinig vondstenmateriaal (aardewerk, (dierlijk)bot, metaal) waargenomen.

De oudste sporen werden aangetroffen in de onderste lagen van profiel 2 (laag 3), profiel 5 (laag 6) en profiel 7 (laag 3). Het betrof vermoedelijk een cultuurlaag. De cultuurlaag op profiel 7 kan op basis van het verzamelde wandscherfje in de (late) middeleeuwen gedateerd worden. Onder deze laag werd de onaangeroerde grond aangetroffen. Ook ophogingspakket S6 (sleuf 2) kan op basis van het vondstenmateriaal in de late middeleeuwen gedateerd worden.

Tijdens de prospectie werden enkele muurfunderingen aangetroffen. Sporen 2 en 5 kunnen als afvoergootjes geïnterpreteerd worden. Spoor 5 kan op basis van de gebruikte mortel als ouder gedateerd worden dan spoor 2. Spoor 1 was een slecht bewaarde fundering. Op basis van de gebruikte mortel kan deze in de 19de – begin 20ste eeuw gedateerd worden. Spoor 10 in proefput 4 kan op basis van de gebruikte mortel in dezelfde periode als S5 geplaatst worden. Sporen 2 en 1 kunnen behoren tot een andere recentere fase. Of de muurfunderingen te relateren zijn met de Armenschool die werd opgericht in de 18de eeuw is moeilijk te achterhalen.

Als laatste kunnen enkele WO I-resten aangehaald worden. Binnen het plangebied lag een loopgraaf. In sleuf 2 werden verschillende, vergraven WO I-resten aangetroffen. De resten bevinden zich niet ver van het vermoedelijke verloop van de WO I-loopgraaf (zie figuur 53). Vermoedelijk werd loopgraaf grotendeels vergraven tijdens de recente bouwwerken. Resten van de observatiebunker met geschutopstelling werden niet aangetroffen tijdens de prospectie.

Figuur 53. Sporenplan met tracé WOI-loopgraaf. (bron: geopunt)

3.4.6 Tekstuele inschatting van de interpretatie van de aard en mogelijke betekenis van de archeologische site, onder meer in confrontatie met de op voorhand geformuleerde vraagstellingen en verwachtingen.

Algemeen:

- In welke mate is het terrein reeds verstoord?

Uit de profielen blijkt dat het plangebied ernstig is verstoord. Ophogings/stortpakketten, die in verband kunnen gebracht worden met recente graafwerken, werden vastgesteld tot op een diepte van 2,3m onder het maaiveld. Enkel in het uiterste zuiden van sleuf 2 (ter hoogte van S4, S5, S6 en S7) werd op -80cm onder het maaiveld nog een relatief intacte bodemsporen aangetroffen.

- Zijn er sporen aanwezig? Indien ja, zijn die van natuurlijke of antropogene oorsprong?

In totaal werden 10 sporen geregistreerd. Deze waren duidelijk van antropogene oorsprong.

- *Wat is de aard, omvang, datering en conservatie van de aangetroffen archeologische resten?*

De sporen kunnen in drie categorieën onderverdeeld worden: Een eerste categorie kan algemeen in de (late) middeleeuwen gedateerd worden. Het betrof een cultuurlaag die op profielen 2, 5 en 7 werd waargenomen en een ophogingspakket S6. Een tweede categorie zijn de bakstenen resten (afvoergootjes en muurfunderingen). De bakstenen resten kunnen gedateerd worden vanaf de 17de - 18de eeuw tot het begin van de 20ste eeuw. Een laatste categorie zijn de WOI-resten. Deze resten bevonden zich echter niet *in situ*.

- *Hoe is de opbouw van de chronologie van de aanwezige archeologische resten?*

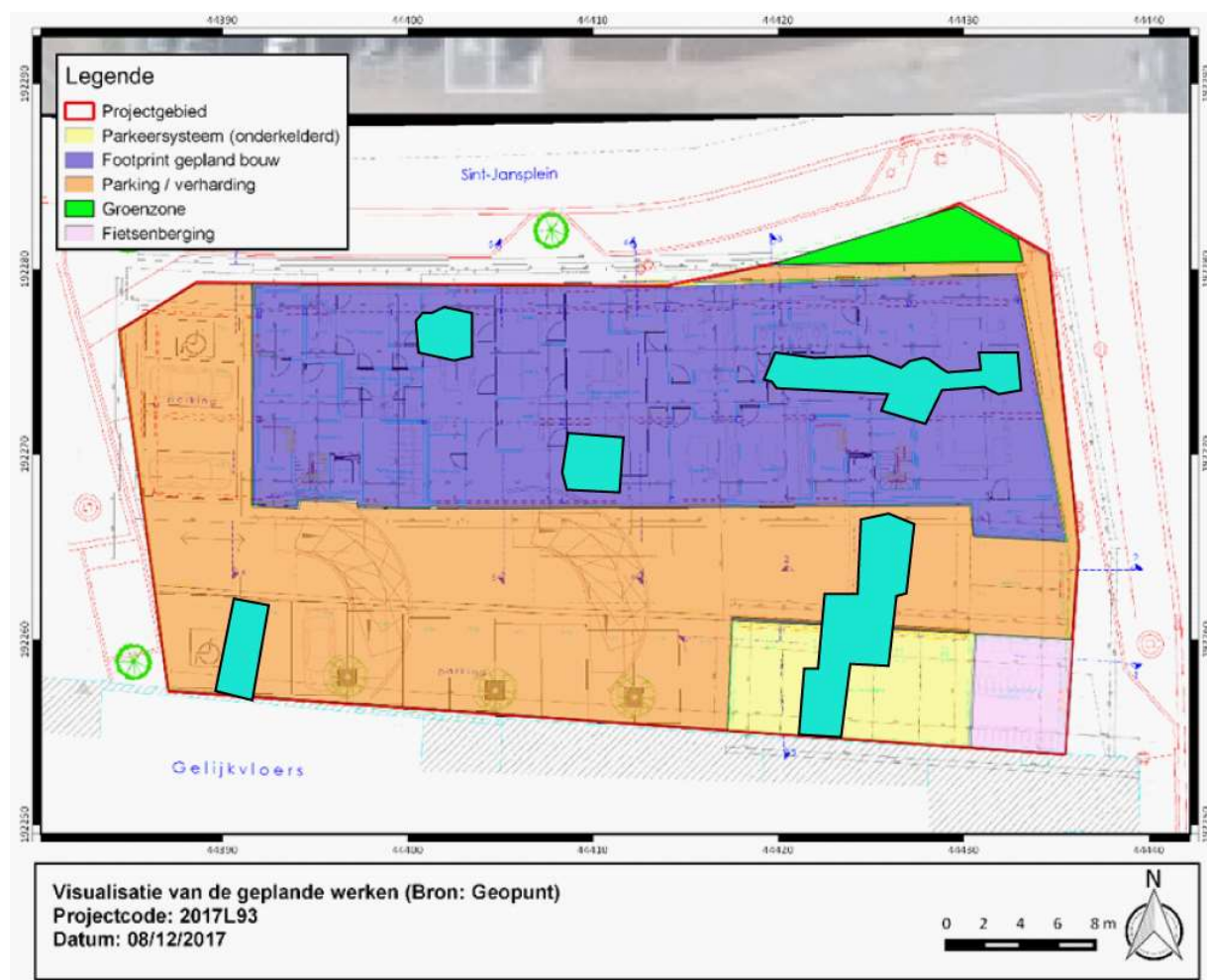
De algemene chronologie van de resten is: middeleeuwen – 17de /begin 20ste eeuw – WOI.

- *Hoe kaderen de resultaten van dit onderzoek binnen de kennis van deze percelen?*

De weinige archeologische resten vallen binnen de verwachting. De bewaartoestand van de archeologische resten viel echter niet binnen het verwachtingspatroon.

- *Wat is de impact van de werken op het sporenbestand?*

Gezien de weinige archeologische resten en de reeds grote verstoringsgraad binnen het plangebied zullen de werken weinig tot geen impact hebben op het sporenbestand.

Figuur 54. Projectie van de sleuven/putten (lichtblauw) op een eenvoudige weergave van de geplande werken (nieuwbouw: paars: -80cm, 2 liftputten: -2m; parking, fietsberging en groenzone: oranje/groen: -50cm; ondergrondse parkeer: geel: -2m).

- *Welke vraagstellingen dienen geformuleerd te worden voor eventueel vervolgonderzoek?*

Er wordt geen vervolgonderzoek geadviseerd. Bijgevolg worden ook geen bijkomende vraagstellingen geformuleerd.

Armenschool en religieus gebouw:

- *Zijn er resten bewaard binnen het plangebied van de Armenschool?*

Er werden geen resten aangetroffen die met zekerheid aan de Armenschool gerelateerd kunnen worden. Enkel S5 en S10 zijn archeologische resten die eventueel met oudere bebouwingsfasen in verband gebracht kunnen worden.

- *Zijn er resten aanwezig van het gebouw dat afgebeeld staat op de Ferrariskaart (1777)?*

Er kunnen geen resten met zekerheid aan deze historische bebouwing gerelateerd worden (zie bovenstaande vraagstelling).

WO I:

- *Wat is de bewaringstoestand van de (verbindings)loopgraaf?*

De loopgraaf is niet bewaard. Enkel op profielen 5 (laag 2) en profiel 7 (laag 1) werden resten (planken, schroeven en kogels) van de loopgraaf aangetroffen. De resten bevonden zich niet *in situ*.

- *Hoe is de loopgraaf opgebouwd?*

Wegens de grote verstoringsgraad kon de opbouw niet achterhaald worden.

- *Welke zijn de gebruikte bouwmaterialen voor deze loopgraaf?*

Er werden enkele enkele losse planken aangetroffen.

- *Is er een observatiepost aanwezig?*

Er werd geen observatiepost waargenomen.

- *Is vondstmateriaal aanwezig die aanwijzingen geeft naar de aanwezige soldaten en de gebruiksfase van de loopgraaf?*

Enkele kogels en schroeven werden aangetroffen. Dit is echter het enige vondstenmateriaal (geen blikken, flessen, metalen voorwerpen, ...).

- *Zijn bomkraters aanwezig?*

Er werden geen bomkraters waargenomen.

- *Wat is de functie van de loopgraafstructuur?*

De precieze functie van de loopgraaf kon niet achterhaald worden.

- *Bevat de loopgraaf nog resten van consumptieafval zoals bijvoorbeeld bot, conservenblikken,...?*

Opvallend was de afwezigheid van consumptieafval.

- *Wat is de bewaringstoestand van de bunker en geschutsopstelling? Hoe is de bunker opgebouwd?*

Niet van toepassing.

3.5 Beschrijving van de verdere aanpak

3.5.1 Tekstuele beschrijving van de aanpak voor het assessment

Het aardewerk is vrij goed bewaard maar vrij fragmentair. Dit geldt ook voor de overige vondstencategorieën. Het schervenmateriaal en de WOI kogels kunnen gebruikt worden als (relatief) dateringsmiddel voor de desbetreffende contexten. Een doorgedreven vervolgonderzoek op het weinige vondstenmateriaal zou geen extra informatie opleveren.

3.5.2 Potentieel op kennisvermeerdering en advies

Tijdens de prospectie werden vrij weinig archeologische resten aangetroffen, vermoedelijk wegens de grote verstoringsgraad binnen het plangebied. De cultuurlaag, aanwezig op profielen 2, 5 en 7, is een archeologisch interessant spoor. De cultuurlaag is waarschijnlijk een restant van de vroegste ingebruikname van het plangebied. Ook de sporen in sleuf 2 (S4-S7) hebben potentieel.

Echter, de combinatie van een grote verstoringsgraad binnen het plangebied en de weinige archeologische sporen aangetroffen tijdens de prospectie met ingreep in de bodem geven het plangebied een heel laag potentieel op kennisvermeerdering. De kosten-baten analyse voor een vervolgonderzoek is dan ook negatief. Om deze redenen wordt geen vervolgonderzoek geadviseerd binnen het plangebied.

3.6 Gemotiveerd voorstel over het bewaren of deponeren van het archeologisch ensemble als dat de voorstellen die erover geformuleerd zijn in de toelating wijzigt of aanvult

Niet van toepassing.

4. Synthese

De archeologische prospectie met ingreep in de bodem kadert binnen de geplande realisatie van een appartementencomplex en nieuw OCMW-gebouw te Diksmuide Sint-Jansplein. In het kader van de geplande bouwwerken en volgens het Onroerend Erfgoeddecreet van 12 juli 2013 werd een bekrachtigde archeologienota verkregen die bepaalde dat een archeologische prospectie met ingreep in de bodem diende te worden uitgevoerd ter hoogte van het Sint-Jansplein te Diksmuide. Het onderzoek werd uitgevoerd door het archeologisch projectbureau Ruben Willaert bvba, op maandag 11/02/2019.

Er werden drie proefsleuven en twee proefputten aangelegd binnen het terrein. In totaal werd 88m² opgelegd of 7,2%. Dit bleek voldoende om een adequaat beeld te vormen van het archeologisch potentieel van het plangebied en bijgevolg uitspraken te doen omtrent de te nemen maatregelen.

De archeologische prospectie leverde weinig sporen op. De oudste aangetroffen sporen kunnen in de (late) middeleeuwen gedateerd worden en waren een cultuurlaag en een ophogingspakket. Daarnaast werden enkele postmiddeleeuwse muurstructuren gevonden die geïnterpreteerd kunnen worden als afvoergoot. Twee muurfunderingen behoorden toe aan bebouwing. Wat de datering, omvang of functie van de bebouwing was blijft onduidelijk. Het ging alleszins niet om middeleeuwse bebouwing. De muurstructuren kunnen eerder vanaf de 17de eeuw tot begin 20ste eeuw gedateerd worden. Als laatste werden enkele WOI-resten aangetroffen. De resten, die niet *in situ* werden teruggevonden, kunnen in verband gebracht worden met de WOI loopgraaf die dwars over het terrein liep.

Een algemeen beeld tijdens de prospectie was de grote verstoringsgraad binnen het plangebied. Al aan het oppervlak werd een wirwar aan betonnen funderingen waargenomen. Deze funderingen bleken vrij diep aangelegd. Ook nog op een dieper niveau werd vergraven grond aangetroffen. Naast deze funderingen werden ook verschillende nutsleidingen aangetroffen. Het afgebroken gebouw van de Christelijke Mutualiteit kende een relatief recente oprichtingsdatum (jaren '60 van de 20ste eeuw). Deze bouwfase heeft vermoedelijk heel wat potentieel aanwezige archeologische structuren vernield (naast de vernielingen van WOI). Een tweede algemeenheid was de opvallende afwezigheid van archeologisch vondstenmateriaal. Tijdens het afgraven en verdiepen werd heel weinig vondstenmateriaal (aardewerk, (dierlijk)bot, metaal) waargenomen.

De combinatie van een grote verstoringsgraad binnen het plangebied en de weinige archeologische sporen aangetroffen tijdens de prospectie met ingreep in de bodem geven het plangebied een heel laag potentieel op kennisvermeerdering. Om die reden wordt geen vervolgonderzoek geadviseerd binnen het plangebied.

5. Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2018

AGIV

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

Inventaris Onroerend Erfgoed

- DE MEULEMEESTER, J. 1981, Circulaire vormen in het Vlaamse kustgebied. *Archaeologia Belgica*, 234.
- DE MEULEMEESTER, J. 1986, Burchten en Stadsontwikkeling: archeologische beschouwingen bij de kaarten van Jacob van Deventer, in: Ten Duinen, Bulletin van het wetenschappelijk en cultureel centrum van de Duinenabdij en de westhoek, nr. 16, pp. 73-91.
- DE VOS, L. , SIMOENS, T., WARNIER, D., & BOSTYN, F., 14-18, Oorlog in België, 2014, 587p.
- DE WILDE, M. 1986, De topografische groei van Diksmuide-Deel I, in: Den Dyzer, jg. 5, nr. 4, pp. 134-158.
- PYPE P., BONCQUET T. & DE GRUYSE J. 2012, Onderzoek op de Gouden Leeuw-Site (Diksmuide, West-Vlaanderen), in: *Archaeologia Mediaevalis. Kroniek* 35. Gent, 173-175.
- VAN RANST, E. & SYS, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.
- VAN WERVEKE H. 1965, De oudste burchten aan de Vlaamse en de Zeeuwse kust, Brussel.

6. Bijlagen

6.1 Sporenlijst

PUTNR	VLAKNR	SPOORN	AARDSPoor	VULLINGNR	TINT	HOOFDKLEUR	TEXTUUR	GEVLEKT	INSLUITSEL	Z
1	1	1	MR	1	MIDDEN	GL	XXX	HETEROGEEN	xxx	7,2
1	1	2	MR	1	MIDDEN	GL	XXX	HETEROGEEN	xxx	7,4
1	1	3	MR	1	MIDDEN	GL	XXX	HETEROGEEN	xxx	6,2
4	1	10	MR	1	MIDDEN	BE	ZS1	HETEROGEEN		6,2
2	1	4	LS	1	DONKER	BR	ZS1	HETEROGEEN		0
2	1	5	MR	1	MIDDEN	BE	ZS1	HETEROGEEN		0
2	1	6	LS	1	MIDDEN	GO	ZS1	HETEROGEEN		0
2	1	7	LS	1	MIDDEN	RO	ZS1	HETEROGEEN		0
2	1	8	LPG	1	DONKER	ZW	ZS1	HETEROGEEN	organisch	0
2	1	9	LS	1	MIDDEN	GR	ZS1	HETEROGEEN		0
1	1	999	REC	1	MIDDEN	XXX	XXX	HETEROGEEN		0

6.2 Vondstenlijst

VONDSTNR	PUT	VLAK	SPOOR	VULLING	INHOUD	MONSTER	VERZAMEL	OPMERKING
1	2	1	6	1	AW	---	AANV	
2	2	1	6	1	ODB	---	AANV	
3	2	1	0	0	MXX	---	AANV	kkm
4	2	1	9	1	AW	---	AANV	

6.3 Fotolijst

kind_code	filename	folderpath	INITIALEN	OPMERKING	PROFIELNUMMER	PUT	SPOOR	STRUCTUURNR	VLAKE	VONDSTNUMMER	insert_timestamp
PR	DIJA-19_P5_PR11_636854929989812680.jpeg	Profiel\			11	5					11/02/2019 14:43:18
PR	DIJA-19_P5_PR11_636854929947478882.jpeg	Profiel\			11	5					11/02/2019 14:43:14
PR	DIJA-19_P5_PR11_636854929916922774.jpeg	Profiel\			11	5					11/02/2019 14:43:11
PR	DIJA-19_P5_PR11_636854929890127020.jpeg	Profiel\			11	5					11/02/2019 14:43:09
PR	DIJA-19_P5_PR10_636854929343483291.jpeg	Profiel\			10	5					11/02/2019 14:42:14
PR	DIJA-19_P5_PR10_636854929318022674.jpeg	Profiel\			10	5					11/02/2019 14:42:11
PR	DIJA-19_P5_PR10_636854929293608017.jpeg	Profiel\			10	5					11/02/2019 14:42:09
DE	DIJA-19_P4_SP10_636854920292911630.jpeg	Werkput_4\				4	10		1		11/02/2019 14:27:09
DE	DIJA-19_P4_SP10_636854920261898308.jpeg	Werkput_4\				4	10		1		11/02/2019 14:27:06
DE	DIJA-19_P4_SP10_636854920231446004.jpeg	Werkput_4\				4	10		1		11/02/2019 14:27:03
DE	DIJA-19_P4_SP10_636854920195220057.jpeg	Werkput_4\				4	10		1		11/02/2019 14:26:59
DE	DIJA-19_P4_SP10_636854920171658416.jpeg	Werkput_4\				4	10		1		11/02/2019 14:26:57
PR	DIJA-19_P4_PR9_636854917994421157.jpeg	Profiel\			9	4					11/02/2019 14:23:19
PR	DIJA-19_P4_PR9_636854917960253132.jpeg	Profiel\			9	4					11/02/2019 14:23:16
PR	DIJA-19_P4_PR8_636854917127241954.jpeg	Profiel\			8	4					11/02/2019 14:21:52
PR	DIJA-19_P4_PR8_636854917101382004.jpeg	Profiel\			8	4					11/02/2019 14:21:50
PR	DIJA-19_P4_PR8_636854917063150710.jpeg	Profiel\			8	4					11/02/2019 14:21:46
OV	DIJA-19_P3_V1_636854895879059470.jpeg	Werkput_3\				3			1		11/02/2019 13:46:27
OV	DIJA-19_P3_V1_636854895834992716.jpeg	Werkput_3\				3			1		11/02/2019 13:46:23
OV	DIJA-19_P3_V1_636854895788726814.jpeg	Werkput_3\				3			1		11/02/2019 13:46:18
OV	DIJA-19_P3_V1_636854895757933784.jpeg	Werkput_3\				3			1		11/02/2019 13:46:15
DE	DIJA-19_P2_SP0_636854887479109073.jpeg	Werkput_2\				2	0		1		11/02/2019 13:32:27
DE	DIJA-19_P2_SP0_636854887468277036.jpeg	Werkput_2\				2	0		1		11/02/2019 13:32:26
DE	DIJA-19_P2_SP0_636854887457218204.jpeg	Werkput_2\				2	0		1		11/02/2019 13:32:25
DE	DIJA-19_P2_SP0_636854887446163768.jpeg	Werkput_2\				2	0		1		11/02/2019 13:32:24
DE	DIJA-19_P2_SP0_636854887434877297.jpeg	Werkput_2\				2	0		1		11/02/2019 13:32:23
PR	DIJA-19_P2_PR7_636854884409516717.jpeg	Profiel\		PROFILE	7	2					11/02/2019 13:27:20
PR	DIJA-19_P2_PR7_636854884400930127.jpeg	Profiel\		PROFILE	7	2					11/02/2019 13:27:20
PR	DIJA-19_P2_PR7_636854884391680731.jpeg	Profiel\		PROFILE	7	2					11/02/2019 13:27:19
PR	DIJA-19_P2_PR7_636854884382857809.jpeg	Profiel\		PROFILE	7	2					11/02/2019 13:27:18
PR	DIJA-19_P2_PR7_636854884374153078.jpeg	Profiel\		PROFILE	7	2					11/02/2019 13:27:17
DE	DIJA-19_P2_SP8_636854861569862785.jpeg	Werkput_2\	SV			2	8		1		11/02/2019 12:49:16
DE	DIJA-19_P2_SP8_636854861553501441.jpeg	Werkput_2\	SV			2	8		1		11/02/2019 12:49:15
DE	DIJA-19_P2_SP8_636854861541412214.jpeg	Werkput_2\	SV			2	8		1		11/02/2019 12:49:14

DE	DIJA-19_P2_SP8_636854861529634299.jpeg	Werkput_2\	SV		2	8	1	11/02/2019 12:49:12
DE	DIJA-19_P2_SP9_636854860382978881.jpeg	Werkput_2\	SV		2	9	1	11/02/2019 12:47:18
DE	DIJA-19_P2_SP9_636854860371911599.jpeg	Werkput_2\	SV		2	9	1	11/02/2019 12:47:17
DE	DIJA-19_P2_SP9_636854860360298713.jpeg	Werkput_2\	SV		2	9	1	11/02/2019 12:47:16
DE	DIJA-19_P2_SP9_636854860348224201.jpeg	Werkput_2\	SV		2	9	1	11/02/2019 12:47:14
DE	DIJA-19_P2_SP4_636854859268049758.jpeg	Werkput_2\	SV		2	4	1	11/02/2019 12:45:26
DE	DIJA-19_P2_SP4_636854859256608230.jpeg	Werkput_2\	SV		2	4	1	11/02/2019 12:45:25
DE	DIJA-19_P2_SP4_636854859245046178.jpeg	Werkput_2\	SV		2	4	1	11/02/2019 12:45:24
DE	DIJA-19_P2_SP4_636854859233745948.jpeg	Werkput_2\	SV		2	4	1	11/02/2019 12:45:23
DE	DIJA-19_P2_SP4_636854859223068688.jpeg	Werkput_2\	SV		2	4	1	11/02/2019 12:45:22
DE	DIJA-19_P2_SP4_636854859211403251.jpeg	Werkput_2\	SV		2	4	1	11/02/2019 12:45:21
DE	DIJA-19_P2_SP4_636854859200117455.jpeg	Werkput_2\	SV		2	4	1	11/02/2019 12:45:20
DE	DIJA-19_P2_SP4_636854859189559848.jpeg	Werkput_2\	SV		2	4	1	11/02/2019 12:45:18
DE	DIJA-19_P2_SP4_636854859178592697.jpeg	Werkput_2\	SV		2	4	1	11/02/2019 12:45:17
DE	DIJA-19_P2_SP4_636854859168106860.jpeg	Werkput_2\	SV		2	4	1	11/02/2019 12:45:16
DE	DIJA-19_P2_SP4_636854859151543507.jpeg	Werkput_2\	SV		2	4	1	11/02/2019 12:45:15
DE	DIJA-19_P2_SP4_636854859115118141.jpeg	Werkput_2\	SV		2	4	1	11/02/2019 12:45:11
PR	DIJA-19_P2_PR5_636854813021155384.jpeg	Profiel\	SV		5	2		11/02/2019 11:28:22
PR	DIJA-19_P2_PR5_636854813012220600.jpeg	Profiel\	SV		5	2		11/02/2019 11:28:21
PR	DIJA-19_P2_PR5_636854813003519414.jpeg	Profiel\	SV		5	2		11/02/2019 11:28:20
PR	DIJA-19_P2_PR5_636854812994812466.jpeg	Profiel\	SV		5	2		11/02/2019 11:28:19
OV	DIJA-19_P1_V1_636854794623619288.jpeg	Werkput_1\	SV		1		1	11/02/2019 10:57:42
OV	DIJA-19_P1_V1_636854794612802660.jpeg	Werkput_1\	SV		1		1	11/02/2019 10:57:41
OV	DIJA-19_P1_V1_636854794601117807.jpeg	Werkput_1\	SV		1		1	11/02/2019 10:57:40
OV	DIJA-19_P1_V1_636854794590730805.jpeg	Werkput_1\	SV		1		1	11/02/2019 10:57:39
OV	DIJA-19_P1_V1_636854794580787854.jpeg	Werkput_1\	SV		1		1	11/02/2019 10:57:38
OV	DIJA-19_P1_V1_636854794570992027.jpeg	Werkput_1\	SV		1		1	11/02/2019 10:57:37
OV	DIJA-19_P1_V1_636854794537307691.jpeg	Werkput_1\	SV		1		1	11/02/2019 10:57:33
OV	DIJA-19_P1_V1_636854794519163580.jpeg	Werkput_1\	SV		1		1	11/02/2019 10:57:31
OV	DIJA-19_P1_V1_636854794509078017.jpeg	Werkput_1\	SV		1		1	11/02/2019 10:57:30
OV	DIJA-19_P1_V1_636854794499221505.jpeg	Werkput_1\	SV		1		1	11/02/2019 10:57:29
OV	DIJA-19_P1_V1_636854794489484890.jpeg	Werkput_1\	SV		1		1	11/02/2019 10:57:28
OV	DIJA-19_P1_V1_636854794479959249.jpeg	Werkput_1\	SV		1		1	11/02/2019 10:57:27
OV	DIJA-19_P1_V1_636854794470202113.jpeg	Werkput_1\	SV		1		1	11/02/2019 10:57:27
OV	DIJA-19_P1_V1_636854794443400831.jpeg	Werkput_1\	SV		1		1	11/02/2019 10:57:24
OV	DIJA-19_P1_V1_636854794433685452.jpeg	Werkput_1\	SV		1		1	11/02/2019 10:57:23
PR	DIJA-19_P1_PR4_636854778374882561.jpeg	Profiel\	SV	Z	4	1		11/02/2019 10:30:37
PR	DIJA-19_P1_PR4_636854778364362571.jpeg	Profiel\	SV	Z	4	1		11/02/2019 10:30:36
PR	DIJA-19_P1_PR4_636854778354553265.jpeg	Profiel\	SV	Z	4	1		11/02/2019 10:30:35
DE	DIJA-19_P1_SP2_636854772034566525.jpeg	Werkput_1\	SV		1	2	1	11/02/2019 10:20:03
DE	DIJA-19_P1_SP2_636854772004831912.jpeg	Werkput_1\	SV		1	2	1	11/02/2019 10:20:00
DE	DIJA-19_P1_SP2_636854771991774892.jpeg	Werkput_1\	SV		1	2	1	11/02/2019 10:19:59

PR	DIJA-19_P1_PR3_636854766544061836.jpeg	Profiel\	SV	N PROFIEL SP2_3	3	1				11/02/2019 10:10:54
PR	DIJA-19_P1_PR3_636854766531223333.jpeg	Profiel\	SV	N PROFIEL SP2_3	3	1				11/02/2019 10:10:53
PR	DIJA-19_P1_PR3_636854766520211435.jpeg	Profiel\	SV	N PROFIEL SP2_3	3	1				11/02/2019 10:10:52
PR	DIJA-19_P1_PR3_636854766509383650.jpeg	Profiel\	SV	N ROFIEL SP2_3	3	1				11/02/2019 10:10:50
PR	DIJA-19_P1_PR3_636854766498741233.jpeg	Profiel\	SV	N ROFIEL SP2_3	3	1				11/02/2019 10:10:49
PR	DIJA-19_P1_PR2_636854753411151578.jpeg	Profiel\	SV	Z	2	1				11/02/2019 9:49:01
PR	DIJA-19_P1_PR2_636854753391454760.jpeg	Profiel\	SV	Z	2	1				11/02/2019 9:48:59
SF	DIJA-19_Sfeer_WP1_636854752384183409.jpeg	Sfeer\		WP1						11/02/2019 9:47:18
SF	DIJA-19_Sfeer_WP1_636854752375788989.jpeg	Sfeer\		WP1						11/02/2019 9:47:17
DE	DIJA-19_P1_SP1_636854751754282641.jpeg	Werkput_1\	SV	MUUR		1	1		1	11/02/2019 9:46:15
DE	DIJA-19_P1_SP1_636854751689330060.jpeg	Werkput_1\	SV	MUUR		1	1		1	11/02/2019 9:46:08
DE	DIJA-19_P1_SP1_636854751678454574.jpeg	Werkput_1\	SV	MUUR		1	1		1	11/02/2019 9:46:07
DE	DIJA-19_P1_SP1_636854751649967273.jpeg	Werkput_1\	SV	MUUR		1	1		1	11/02/2019 9:46:04
PR	DIJA-19_P1_PR1_636854750038076770.jpeg	Profiel\			1	1				11/02/2019 9:43:23
PR	DIJA-19_P1_PR1_636854750023409217.jpeg	Profiel\			1	1				11/02/2019 9:43:22
PR	DIJA-19_P1_PR1_636854750005736547.jpeg	Profiel\			1	1				11/02/2019 9:43:20
OV	DIJA-19_P1_V0_636854729432084459.jpeg	Werkput_1\	SV			1			0	11/02/2019 9:09:03
OV	DIJA-19_P1_V0_636854729419914713.jpeg	Werkput_1\	SV			1			0	11/02/2019 9:09:01
SF	DIJA-19_Sfeer_wp1_636854720582752551.jpeg	Sfeer\		wp1						11/02/2019 8:54:18
OV	DIJA-19_P0_V0_636854717869475878.jpeg	Werkput_0\		overzicht voor werken		0			0	11/02/2019 8:49:46
OV	DIJA-19_P0_V0_636854717694460002.jpeg	Werkput_0\		overzicht voor werken		0			0	11/02/2019 8:49:29
OV	DIJA-19_P0_V0_636854717682104381.jpeg	Werkput_0\		overzicht voor werken		0			0	11/02/2019 8:49:28
OV	DIJA-19_P0_V0_636854717672509094.jpeg	Werkput_0\		overzicht voor werken		0			0	11/02/2019 8:49:27
OV	DIJA-19_P0_V0_636854717402240853.jpeg	Werkput_0\		overzicht voor werken		0			0	11/02/2019 8:49:00
OV	DIJA-19_P0_V0_636854717392204107.jpeg	Werkput_0\		overzicht voor werken		0			0	11/02/2019 8:48:59
OV	DIJA-19_P0_V0_636854717382454779.jpeg	Werkput_0\		overzicht voor werken		0			0	11/02/2019 8:48:58
OV	DIJA-19_P0_V0_636854717373016495.jpeg	Werkput_0\		overzicht voor werken		0			0	11/02/2019 8:48:57
OV	DIJA-19_P0_V0_636854717363332421.jpeg	Werkput_0\		overzicht voor werken		0			0	11/02/2019 8:48:56
SF	DIJA-19_Sfeer_test_636854716169061890.jpeg	Sfeer\		test						11/02/2019 8:46:56
SF	DIJA-19_Sfeer_test_636854716160672934.jpeg	Sfeer\		test						11/02/2019 8:46:56